

PIK XLVII, Ч. 6

ЧЕРВЕНЬ — 1990 — JUNE

No. 6. VOL. XLVII

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

PIK XLVII, Ч. 6 ЧЕРВЕНЬ — 1990 — JUNE No. 6. VOL. XLVII'

ЗМІСТ

Весільне	1
Софія Русова. Ніна Лінфорс-Михайлевич	2
Ярослав Коваль. Весільні скрині села Ценяви	5
Роман Іваничук. Весільна	8
Анна-Гая Горбач. Українська література перебудовних років	10
"Світовид"	13
Нам пишуть	14
Х. Навроцька. Мистецько-музейна і культурно-освітня конференції ..	15
Любов Волинець. Українське народне мистецтво у вихованні дітей та молоді	15
Катерина Сліпченко. Львівський український молодіжний театр ..	18
Our Life	
Jurko Wojko. Shljach, a New Way for the Arts in Ukraine	20
The Ukrainian Museum, a Cultural Experience	23
About Women	24
Орися Лончина. Життєвий і творчий шлях	26
Український Музей	27
Дописи Відділів	28
Гантер, літня програма	29
Суспільна опіка	30
Харчування. Х. Навроцька	31
Пожертви, замість квітів, фонди	32
Нашим дітям	34
Посмертні згадки	36

Редагує Колегія
 Редактор "Our Life" — Марта Бачинська
 Адміністраторка "Нашого Життя" — Наталія Дума

ГОЛОВНА УПРАВА СУА
 РЕДАКЦІЯ/АДМІНІСТРАЦІЯ
 108 Second Avenue
 New York, N.Y. 10003
 (212) 533-4646 Ред.: (212) 674-5508

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
 203 Second Avenue
 New York, N.Y. 10003
 (212) 228-0110

На обкладинці:
 Сцена з вистави Ліни Костенко "Сніг у Флоренції". Актори Львівського Молодіжного Театру Олег Драч і Олександр Гречановський.
 Our Cover: Ukrainian Lviv Youth Theater. Actors Oleh Drach and Olexander Hrechanovsky in the performance of Lina Kostenko's "Snow in Florence".

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices. Copyright 1990 Ukrainian National Women's League of America, Reserved — Published in U.S.A.

Головна Управа СУА

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ

Лідія Бурачинська, Іванна Рожанковська

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Савчак	— голова
Іванна Ратич	— 1-ша заступниця голови
Ольга Гнатейко	— 2-га заступниця голови для справ організаційних
Лідія Гладка	— 3-тя заступниця голови для справ культури
Марта Хомяк	— 4-та заступниця голови для справ зв'язків
Любомира Артимишин	— протоколярна секретарка
Марія Томоруг	— кореспонденційна секретарка
Розалія Полчі	— англійська секретарка
Александра Кіршак	— скарбничка
Марта Данилюк	— фінансова секретарка
Ірина Куровицька	— вільний член
Рома Шуган	— вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Ірина Руснак	— музейно-мистецька
Ольга Тритяк	— виховна
Ліда Черник	— суспільної опіки
Анна Кравчук	— стипендій
Ірина Чайківська	— пресова

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Ірина Лончина	— Дітройт
Оксана Фаріон	— Філадельфія
Леся Гой	— Нью-Йорк
Марія Крамарчук	— Північний Нью-Йорк
Татіяна Рішко	— Нью Джерсі
Ірина Свістун	— Огайо
Анастасія Хариш	— Чикаго
Лідія Фіцалович	— Нова Англія
Теодозія Кушнір	— Південний Нью-Йорк

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Ірена Кіндрачук	— голова
Евгенія Новаківська	— членка
Александра Качмар	— членка
Анна Рак	— заступниця
Евгенія Івашків	— заступниця

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ:

Ukrainian Booksellers
 49 Linden Gardens
 Notting Hill Gate
 London W 2

АВСТРАЛІЯ:

Postup Ukrainian Cooperative
 Trading Society Limited
 928 Mount Alexander Rd.
 Essendon, 3040,
 Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly — except Aug. by UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE INC. 108 Second Ave. New York, N.Y. 10003.

Postmaster: send address changed to OUR LIFE
 108 Second Ave. New York, N.Y. 10003

Ой благослови, Боже,
 Та й ти, Божая Мати,
 Ходи нам помагати
 Молодих проводжати
 До церкви, до шлюбочку,
 На щасливу долечку.

Едвард Козак

Edward Kozak

Помірно

Ой вне-се-но ко-ро-вай, ой вне-се-
 но ко-ро-вай з но-во-ї ко-мо-ронь-ки.

Весільний коровай Wedding korovaj (wedding bread)

Ой внесено коровай
 З нової комороньки,
 З нової комороньки
 До ясної світлоньки.
 Поставлено коровай
 На тім тисовім столі,
 На столі тисовому,
 На обрусі шовковому.

СОФІЯ РУСОВА

(1856-1940)

*Софія Русова в молодому віці
Sophia Rusova at a young age*

В цьому році припадає п'ятдесятиріччя з дня смерті видатного педагога, громадської діячки, однієї із піонерок українського жіночого руху. Публікуємо статтю про її життя і діяльність.

Софія Федорівна Русова народилась 1856 р. в невеличкому селі Алешня на Чернігівщині, де батько швед Олександр Ліндфорс з дружиною французького походження купив маєток і працював мировим посередником.

Безпосередній контакт з дітьми селян дали початок тоді ще підсвідомого прагнення бути корисною для цього народу. І йому — українському народові — ціле своє життя присвятила Софія.

На десятому році життя Софія вступила в гімназію в Києві, яку скінчила із золотою медалею в 15 років.

Родина Старицьких, що на той час жила в Києві, внесла в життя Софії і її старшої сестри зацікавлення народом України.

Після закінчення гімназії постало питання: а що ж далі, як діяти, щоб був зміст у житті і духовий і корисний для громади. І вирішили разом відкрити школу. Треба було для цього мати відповідну підготовку. Та це не зупинило сестер. В цьому допомогли педагогічні книжки таких світових авторів, як Пестальюці, Руссо, Дістерверг і Фльобер. І не зважаючи на поради тітки вступити до Петербурзької Консерваторії і присвятити себе музиці, Софія повністю віддалась роботі в школі. В роботі з дітьми вона шукала творчого, мистецького підходу до справи виховання, навчання дітей і ухилилась від тра-

диційности, формалізму. Вчила без підручників і учні різного віку захоплювались її лекціями.

Почати працю сестри вирішили від дитячого садка. На той час дитячих садків в Україні не було ніде. Отож в Києві постав перший садок сестер Ліндфорс. Садок ішов добре. Діти любили його, радо перебували в ньому. Добре, дбайливо приготована програма навчання та ігор на кожний день давала радість і задоволення і дітям, і вихователькам.

В той час через Старицьких сестри Ліндфорс познайомились з М. Лисенком, а на другий 1872 р. увійшли цілком в українське громадянство. Гурток свідомих і активних українців на той час був невеликий. Були то все видатні люди науки і мистецтва згуртовані пізніше в Старій Громаді.

В невеликому, утульному і привітному помешканні Лисенка часто збирались науковці, мистці, артисти, письменники. Там знаходили вони щирість, пораду, підбадьорення. Був це вік романтизму коли пісня, літературний твір, вистава знаходили стежку просто до серця, збуджуючи і зміцнюючи національну свідомість. І серед того романтизму ще не було в той час місця політиці.

Тоді науковці почали працю над великим українським словником, який, хоч над ним і насміхалася молодь, відіграв велику роль в усвідомлюванні наших культурних діячів і інтелігенції.

Існувало тоді і Південно-Західне-Географічне Товариство, яке відіграло величезну роль. Виховало фанатиків фолкльору та етнографії, захоплюючи всі верстви громадянства. Цей рух захопив і Софію Федорівну і поїхала вона в родовий свій маєток в Алешню, щоб записати колядки та щедрівки.

Велику заляу в будинку сестер Ліндфорс, в якій відбувались заняття з дітьми, Старицький вирішив використовувати для громадянства. Почали в ній ставити п'єси. В одній з вистав виступала і Софія Ліндфорс.

30 серпня 1874 р. Софія повінчалась з Олександром Русовим. На весіллі вона отримала один єдиний подарунок — рапсодію на пісню "Золоті ключі" Лисенка, присвячену їй з нагоди одруження.

Тим часом у Києві припинено діяльність Географічного Товариства за наказом царського Уряду, заборонено всяке літературне чи наукове українське слово, навіть переклади. Залунало ганебне речення: "Нікаково малоросійськово язика нет, не било і бить не может!".

Саме в той час треба було рятувати від загину рукописи, заборонені вірші Шевченка. Їх треба було видати десь за кордоном, крім того додати до видання спогади. Зробити це доручили О. Русову. І подружжя Русових збиралось в Прагу. Біографічні спогади та матеріали для них обіцяли прислати Костомаров, Полонський і Жемчужников. У вересні почалося друкування "Кобзаря". Коректорами цього видання були Русови.

Після повороту з Праги Русови жили в Чернігові. Олександр Русов працював тоді статистом на Чернігівщині. Їх помешкання стало культурним центром. Тут з ініціативи статистів поставали різні пляни культурницького напрямку. Так було вирішено зорганізувати громадську книгозбірню. Було скликано на Збори всю інтелігенцію, вибрано Президію: П. Червінський — голова, Софія Русова — секретарка, Тишинський — скарбник. Книгозбірня почала успішно свою корисну працю. Крім того Русова і тут, на прохання батьків, зорганізувала і провадила дитячий садок поки поліція з дурнувятих політичних підозріль ("переляканий вовк і куца боїться!") закрила його. Рік 1876-77 відзначився особливим зацікавленням політикою.

В Чернігові на той час було кілька течій, очолюваних видатними представниками інтелігенції — головним чином земцями з Повітової Земської Управи. Їх не лякали переслідування царської адміністрації, ніякі злидні не могли їх примусити іти на компроміси.

В той час Русов закінчив статистичну працю на Чернігівщині, треба було шукати нової. Скориставшись з такого переходового моменту, С. Ф. Русова постановила перейти від слів і промов в душі — "іти в народ" — до діла і нав'язати живий контакт з народом. І ось Русови купили шматок землі (2

десятин) в Борзенському повіті. Купили корову і почали "господарити". Якось воно йшло шкутильгаючи. Дуже було незвично і незручно доїти і доглядати корову та провадити всю селянську роботу на своєму хуторі. Навколишні селяни, само собою, дивились на це все з недовір'ям і з іронією. Жіноцтво приходючи поготорити з дивними господарями, часто, бачачи, як невміло міситься хліб або переться білизна, засучували рукави і бралися самі довести працю до кінця. Поступово селяни полюбили цю дивну пару, радо приходили гуртом по вечерах і з цікавістю слухали читання книжок, готорили. Коли на хутір до малої хатини привезли ще й фортепіано — здивуванню не було границь. Але з часом, чуючи гру Софії на фортепіані і спів О. Русова, навіть молодь зацікавилась тим, почала ходити до хати слухати, так що згодом постав хор з хлопців та дівчат.

В той час політична атмосфера густішала. Почалися студентські страйки, в наслідок чого позакривали Університети: Київський, Московський, Петербурзький. Завели жорстоку цензуру на все писане, адміністративні заслання.

1878 р. в Києві С. Русова поринула в політичні справи. На помешканні у Русових перебувало чимало осіб з різними конспіративними рекомендаціями, переховувалась заборонена література. Почались арешти і під час однієї з поліційних облав була заарештована і Софія Русова. І хоч незабаром її випустили на поруки брата, але з того часу арешти повторювались.

Під час нового перебування в Алешні біля хворого брата не могла Софія Федорівна задовольнитись звичайним життям хуторянки — вона організує і провадить вечірні курси для хлопців і дівчат, на яких проходить з ними географію, математику, читає твори української літератури.

В 90-тих роках, в Харківський період, Харківським Товариством було видано книги Русової "Жанна Д'Арк", "Сковорода". Знов і тут зорганізувала для 16-17 річних дівчат літературні читання.

Роки 1895-99 провела Русова знов в Чернігові. Після сильної реакції на утиски царського режиму, громадянство завзято взялось до боротьби з режимом на культурному полі, в що активно включилась і Русова, повністю віддавшись справі народньої освіти і лекціям літератури для дівчат, які закінчили гімназію.

1899 р. Русова виїздить до Франції в Монтпеліє з дочкою, яка їхала в університет студіювати медицину (в той час ні в Києві, ні в Петербурзі на курс медицини не приймали дівчат у віці нище 20 р.). Там, в Монтпеліє, на святі в честь Містраля, Софія Русова перший раз в Європі мала блискучий доклад про Україну — він був видрукований у французькій пресі. З Монтпеліє, вернувшись в Україну і оселившись на цей раз в Полтаві, де О. Русов працював статистом, на прохання батьків організує дитячий садок, керує ним і вчить дітей. В лютому 1901 р. в Харкові в

університеті постали розрухи, демонстрації. Студенти співали наші пісні і домагались крім загально студентських прав і національних.

1902 р. почались селянські розрухи на Полтавщині і О. Русова примусили виїхати до Петербургу. О. Русов працював статистом, а влада була переконана, що це статисти зачинщики цих селянських рухів і вважала, що поза межами України — в Петербурзі Русови будуть нешкідливі для режиму, не матимуть можливості впливати на населення України. Але влада прорахувалась. В Петербурзі на той час вже була організована досить сильна Українська Громада, було т.зв. Добродійне Видавниче Товариство, яке видавало популярні книжечки українською мовою. Але наукові речі були заборонені, тому їм надавали характер белетристики. В такий спосіб були видані: "курс метеорології" ("Подія на хуторі") О. Русова, Д. Дорошенка про відкриття Америки, Є. Чикаленка "Господарські поради" і С. Русової про французьких виноградарів, початкову географію і буквар. Тоді теж було видано повного "Кобзаря" Шевченка. Пізніше це саме Товариство видало перші твори О. Олеса і композитора Я. Степового.

В Петербурзі в рр. 1905-6 було дуже багато нашої студіюючої молоді. З огляду на погані умови життя, на бідування студентства за ініціативою Стебницького і Солодилова було зорганізоване Товариство ім. Шевченка, яке постановило собі за ціль допомогу нашому студентству. Гроші на цю ціль збирали підписними листами та концертами. В той час серед молоді зродився інтерес до українства. На Бестужівських Курсах був упорядкований семінар з української історії, на якому О. Русов викладав курс граматики української мови, а С. Русова — курс української літератури. Курс цей мусів провадитись дуже конспіративно.

В часі програної росіянами російсько-японської війни всі тодішні політичні партії об'єднались в одному прагненні повалити абсолютизм, визволити народ з неволі; українці домагались своїх прав. Російська партія КД (конституційні демократи) найенергійніше провадила ці домагання. Почалися славетні політичні збори у Фінляндії. Москалі запобігали перед меншинними народами — вони вимагали національного визволення. Академія Наук обрала окрему Комісію для розв'язання питання про права української мови. В цій Комісії працювали під головуванням Шахматова два російських професори з літературного відділу Академії Наук і як експерти О. Русов, С. Русова, Стебницький, Лотоцький і Науменко. Шахматов виявився добрим знавцем нашої мови і в результаті засідань цієї Комісії вийшла ціла доповідь, в якій Шахматов доводив окремішність нашої мови і визнання її за мову, а не за діалект. Як додаток до доповіді Шахматова були статті наших експертів.

1905 р. відбувся З'їзд усіх народів російської імперії, на якому вимагалася автономія для всіх народів під царським режимом. Засідання відбува-

лись цілком відкрито, але в решті-решт були заборонені. Серед цього загального політичного піднесення не стояло осторонь учительство, яке очолювали Чорнодольський, Душечкін та В. Чехов. Чорнодольський був чернігівець і мав органічні симпатії до українців. У Фінляндії заклали Всеросійське Товариство Учителів, в президії якого була і С. Русова, як представниця українського учительства.

В радісний день проголошення конституції вже ввечері почались арешти серед впливових діячів-поступовців, які спровокували в обороні абсолютизму чорносотенці. Поступові кола всіма силами використовували нові громадянські права. Скрізь на Україні почали виходити одночасно 20 часописів. В Петербурзі виходив загальнополітичний "Український Вісник"; виразником парламентарного життя було "Наше Життя" — орган української фракції у всеросійській Державній Думі. Справу видання провадив молодий Доманицький. Українська фракція працювала в згоді з федеративною фракцією усіх націй, а також з партією К-Д.

Наша Учительська Спілка теж не спала — скликала величезний З'їзд всеросійського учительства, на який з'їхалося тисяча членів. На ньому відстоювали національну школу, нові методи, говорилось про жадливий стан народнього учительства. Цілий час цього бурхливого життя Русови брали в ньому активну участь.

1909 р. Русови продали свій хутір на Борзенщині і купили невеличку садибу на окраїні Вінниці над Бугом. Зимою Русови мешкали в Києві. Там С. Русова давала лекції французької мови та редагувала журнал "Світло", який почали видавати С. Русова, Шерстюк і Черкасенко. Був це легальний український педагогічний журнал.

В літі (не пригадую якого року) в Брюсселі відбувався Всесвітній З'їзд преси і мала відбутись Всесвітня промислова виставка. Часопис "Рада" запросив С. Русову бути представницею української преси. І там в Брюсселі С. Русова прочитала свій доклад про молоду українську пресу, про тяжкі умови політичного життя, про цензурні утиски. Мала успіх і її гаряче вітали інші національні представниці національної преси.

1910 р. С. Русова увійшла в склад учительської колегії Комерційної школи і Учительського Товариства. В Комерційному Інституті викладала французьку мову.

Під враженням виставки дитячих садків в Брюсселі та відвідин дому Фребеля-Пестальюці в Берліні, Русова зацікавилась цим ближче внаслідок чого її було запрошено до Фребелівського Т-ва в Києві прочитати реферат на цю тему, після чого директор Фребелівського Інституту запропонував їй викладати Курс дошкільного виховання в тому Інституті. Не покидаючи редакторства журналу "Світло", курс був з успіхом проведений.

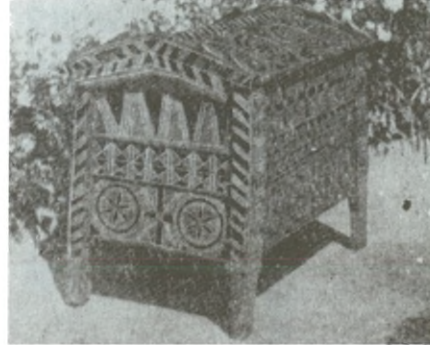
Закінчення в наступному числі

ВЕСІЛЬНІ СКРИНІ СЕЛА ЦЕНЯВИ

У цьому повідомленні викладаю свої спостереження над сімома весільними скринями власної колекції та десятьма іншими, що мені їх довелося бачити, збираючи скрині, розпитуючи майстрів, старших людей та ведучи принагідні нотатки в селі Ценяві Рожнятівського району Івано-Франківської області. В роботі мені допомогли рисунки скринь, дані в книзі В. Шухевича ("Гуцульщина", 1904), описи двох скринь, які нині експонуються у Львівському музеї етнографії та художнього промислу, а також стаття А. Будзана "Яворівські мальовані скрині" у журналі "Народна творчість та етнографія" No. 5, 1968.

У статті А. Будзана, зокрема, сказано, що жителі гірських районів Карпат свої скрині прикрашували "плоским різьбленням або випалюванням". За моїми спостереженнями, бодай на Бойківщині, випалювання у оздобленні скринь не застосовувалося. Я зв'язався щодо цього у старожилих і майстрів села Ценяви та й сам ніколи, не лише у цьому селі, а й в інших місцевостях Бойківщини випалюваних речей не завважив. Букове дерево до художнього випалювання, очевидно, не дуже придатне, а весільні скрині виготовляли в цих околицях тільки з буковини.

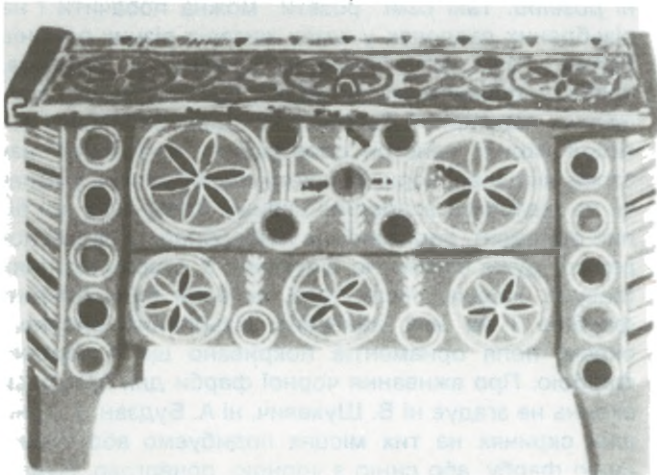
Описи тих двох скринь, що зберігаються у Львівському музеї етнографії та художнього промислу, починають з визначення їх як "саркофагових". Зібрані мною примірники є весільними скринями. Правильнішого визначення їм дати неможливо, оскільки вони мають призначення атрибутивувати у весільному обряді, а не похоронному... На жаль, брак колекцій скринь взагалі й відсутність ґрунтовних досліджень про них не дають змоги зараз ширше поставити питання про можливе призначення усіх різноманітних скринь на території України. Проте у Ценяві різьблених скринь з іншим, не весільним, при-

значенням не було й не має. Таку скриню сім'я набувала лише для молоді й при нагоді весілля, щоб дати її з вином (виправою, як кажуть ценявці) молодій до шлюбу. Тим-то я не можу погодитися із назвою "саркофагова скриня", хоч би як така назва влучно відображувала їхні конструктивні особливості. Саркофаг — то труна, а радісна весільна скриня не може бути труноподібною. У мене під рукою — польська публікація "Спільнота праці" (1936), де вміщена фотографія скрині — в основному такої форми, якими й ми займаємося, з аналогічними орнаментальними мотивами і сказано: "Волоська скриня дійшла аж до Сілезії". Волощиною називалася колись південна частина Румунії, між Трансільванськими Карпатами й Дунаєм. В часи Римської імперії (II-III ст.) Волощина входила до складу провінції Дакії. Також відомо, що від XIV ст. на основі так званого волоського права існували в Галичині на Прикарпатті пастуші оселі. Може, звідти взяв назву польський автор. Я не за тим, щоб такі скрині називати "волоськими". Я не вірю, що автохтонне населення не могло само дійти до створення відомих нам форм скринь. Якимось же могло створити свій власний стиль церков...

Саркофагоподібність весільних бойківських скринь, очевидно, витворилася не випадково, на це мали вплив багато-які чинники вітчизняної історії та культури, естетичні смаки майстрів й практичне призначення хатньої речі як такої.

Ценява, повністю належна етнографічній Бойківщині, здавна вирізнялася загальним культурним розвитком, міцними культурними традиціями, зокрема, процвітанням ремесел; тут завжди працювало чимало умілих майстрів — кушнірів, каменярів, плотників, ковалів. У давніші часи ценявські майстри побудували у багатьох селах Галичини близько сотні дерев'яних церков; і посеред Ценяви є гарна церква, збудована з дерева ще 1745 року. Однак весільних скринь тут ніколи не виготовляли: не було під боком

букового лісу. Такі скрині продукували, здебільшого на продаж, у великому селі Перегінську (12000 населення), над Лімницею. Ще в 30-х роках нинішнього століття привозили скрині на ярмарки.

Більшість виявлених мною в Ценяві скринь, слід віднести до минулого століття, лиш деякі до першого десятиліття ХХ ст. Вже тоді давні скрині в селі замінювали *куфрами* (куфри — трохи більші від скринь, на схованих колесах, із закругленими віками, без будь-яких декоративних елементів; часом вони були, як казали, "політуровані", деколи зроблені з кедрового дерева). Між виявленими мною перегінськими весільними скринями нема й двох зовсім однакових. Очевидно, це витвори рук різних майстрів, а може, й з різних місцевостей та часів, що якимось збігом обставин "назначили" собі зустріч у цьому селі.

Обстежені весільні скрині майстровані тільки з букового дерева. Вигладжене дерево має дуже гарну текстуру. Завдяки своїй твердості букові скрині не пропали за століття. Правда, їх побило шашелем. Цікаво, що скриня *косиха* має ніжки, зроблені з тисового дерева. Гадають, що вже тоді дорогоцінне тисове дерево було досить рідкісним, хоч Довбушева Дзвінка хвалиться перед опришком, правда, у поемі, що "в мене двері тисові" (Ю. Федькович, "Довбуш"). Основним інструментом обробки тису стала сокира, а іноді столярський вісний ніж. Для різьблення вживано різця, як одно вістря циркуля; ним вирізьблювали кола й розетки.

Ширина скрині найчастіш 97-100 см, висота 74-80 см, глибина — 50-55 см. На висоту ніжок припадає 20-25 см. Давніші скрині (*косиха*, *павуся*) трохи звужені до верху (3-4 см), що надає їм елегантнішого вигляду. Таке звуження вимагало столярського вміння й додаткової уваги, тому з часом майстри, задля меркантильної вигоди, "забули" про нього. На скрині *косиха* мною завважено, що ліва її ніжка шир-

ша від правої (на 4 см). Мабуть, і майстер не дбав про абсолютну симетрію, та й, зізнаємося, скриня не втратила від цього у своїй принаді. Як правило, передня й бічні стінки аналізованих скринь складаються з трьох дощок (деколи з двох). Звичайно, кожна дошка є й своєрідною "рамою" для орнаменту. Це добре видно на скрині під назвою *міні*. В ній долішня дошка вужча, тому на ній розміщено три розетки меншого розміру, верхня ж дошка ширша — на ній дві розетки, відповідно збільшені. Передня стінка *попадинчиha* з двох дощок. Тут розміщено два ряди однакових розет. Таке саме розміщення орнаментів бачимо і на скрині *гуляста*. На павусі орнаменти ніяк "не рахувалися" з розміром дощок; на бічних стінках — тільки по одній великій розеті на всю площу. Okремо варто сказати про скриню *міні*. Вона, справді, "міні": її величина — приблизно половина звичайної. Гадаю, ця скриня — рідкісний примірник між скринями колекції. Її ширина 58 см, висота 40 см, глибина 29 см; на висоту ніжок припадає 12 см. Певне, то була скриня для біжутерії, хоч, можливо, вона могла бути зроблена і як дитяча скриня-іграшка.

Описувані весільні скрині з буку змайстровані без єдиного цвяха й склеювання — усе тримається на дерев'яних кілках. Дощки між собою (в довжину) стикалися в такий спосіб, що нижня була загострена, а верхня лягала на неї відповідною вижолобиною. Середня дошка ("хребет") віка у скрині павуся — завширшки 15 см. Вона обтесана зверху, як дашок, і відповідно видовбана зі споду. З двох її боків у вижолобини входять дошки завширшки по 19 см. Зв'язують їх і фіксують дві поперечні бічніці, у які вони впущені частково до половини, а частково наскрізь. Бічніці заокруглені, рідше ступеньками. У задньому кінці бічніці є круглі отвори, які надіваються на вісь; нею служить відповідно вистругана верхня задня дошка. Дно скрині також входить у вижолобини у всіх стінках, а дошки між собою пов'язані так само, як і у бічних стінках.

Як правило, найпоширенішим орнаментальним мотивом, що повторюється у всіх скринях, є так звані *розети*. Такі самі "розети" можна побачити і на різьблених сволоках у хатах жителів різних районів Карпат. Інші часті елементи орнаменту: *смерічка*, *хрести*, *трикутники*, *ромбики*, *прямокутники*, *кружечки*, паралельні *рисочки*. Усі давні бойківські весільні скрині майстри обов'язково "протягали" настоєм вільхової кори. Вільхову фарбу можна упізнати по підтьоках всередині скринь. Зрозуміло, що білий орнамент, вирізаний на пофарбованій свіжій поверхні, дуже елегантно виглядає. У старих скринях (*павуся*, *косиха*) після того, як вони були покриті фарбою і на них нанесено різьблений рисунок, окремі поля орнаментів покривано ще й чорною фарбою. Про вживання чорної фарби для прикраси скринь не згадує ні В. Шухевич, ні А. Будзан. У пізніших скринях на тих місцях подибуємо або тільки синю фарбу, або синю з чорною, почергово. Буває,

що на шість "пелюстків розети припадає чотири чорні й дві сині пелюстки. Майстри малювали легко, впевнено, нібито не дуже дбаючи про докладне заповнення контурів рисунка. Проте розмалювання скринь найчастіше вражає поетичністю, барвистістю, жвавистю. Наприклад, якщо з одного боку скрині заповнювалися фарбою такі-от трикутники, то на другому боці — їм протилежні поля і т.ін. У 20-х роках скрині покривали й червоною фарбою.

Щоб закрити скриню на замок, знайдено простий спосіб. В центрі передньої стінки, зсередини прикріплено залізну планку ковальської роботи, а її розширений верх з продовговатим отвором впущено у повздожній виріз віка. Планку прикріплено одним цвяхом, а щоб вона не переміщувалася по осі, то її долішній кінець трохи зігнутий. Той зігнутий кінець входить в заглибину у відповідному місці дошки, й так фіксується. У скрині *міні* зроблено так, що нижній кінець планки витягнуто на цвях, і тому бачимо на передній стінці аж два загнуті кінці. Деколи цвях розщеплено, і тоді його кінці розверталися на два боки. Замикали скриню, очевидно, так званним висячим замком, хоч правду кажучи, він лежав на віковій скрині.

В. Шухевич в "Гуцульщині" (1904) публікує одну скриню, вік якої визначає у 200 років. До такого висновку він приходять на підставі вигляду дерева. Тоді ця скриня перебувала у Львові. Якщо вона десь і тепер є, то можливо, це буде найдавніший експонат поміж весільними карпатськими скринями: їй тепер має бути близько 250 років.

Спробую визначити вік скринь моєї колекції. *Попадинчиха*. Господарка скрині має тепер 84 роки. Коли вона віддавалася за Василя Попадинця, то їй з віном дали кувфер. Скриню вона застала у своєї свекрухи Марії з роду Кишка. Мабуть, свекруха, коли женила сина, могла мати 40-50 років. Безсумнівно, скриня попадинчиха — з минулого століття, їй близько 100 років.

Косиха. Господиня оповідає: "Мама мали 50 років, а вже 40 років, як померли. Їм дала скриню їх мама Анна з Бойчуків, що віддалася до Николюків". Цій скрині не менше 75 років, а може, й більше 100, якщо вона аналогічно передавалася з покоління в покоління.

Пауся. Вона належала Михайлисі Рибаківій. Сестра оповідає: "Михайлиха народилася 1872 року, брала шлюб того самого дня, що й Михайлова мама, а як віддавалася — з Максимонюків до Федорових, — то мала 15 років. Отже, павусі не менш 82 років.

...Весільна скриня. Скільки того етнографічного дива, краси, сердечних почувань! Скільки ховала вона в собі мрій, надій, радості і сліз молодого, а з нею — й чоловіка, й усієї сім'ї.. Майбутня дружина вивозила її з рідної хати, як минуле дівочтво своє, як частинку могутнього родового вогню, звичаєвих устоїв, духовних і моральних засад. Та скриня якоюсь мірою стане її символічною хатою, і коморою серця, і фундаментом нової сім'ї, нової родини. У

ній, зокрема, вона зберігатиме й пахуче зілля "бразолець", і йорданське каміння, у ній складатиме й пупчики своїх майбутніх дітей, щоб, як виростуть, самі їх порозв'язували (при цьому примовляється: "розв'язати розум")...

Сьогодні на пересічних, навіть стійких бойківських весіллях уже "не прийнято" ані "скринечки" давати, ані "воликів" випрягати, — однак суть цього найдемократичнішого національного обряду залишається незмінною: молода одного роду віддається іншому родові, і "не підвладні часові" весільні пісні, немов "забуваючи" за всі ті зміни, які сталися в нашому світі, на повен голос говорять про одвічну суть весілля, раз у раз оспівують символічне значення скрині. У них, як і у багато-чому іншому з народного побуту та мистецтва, вкладено неабияку частку таланту українського народу, і тому їх слід би повсякчас збирати, вивчати, описувати. Весільні скрині ще можна зібрати сотнями і зберегти в музеях, зосібна, етнографічних чи просто неба, звідки потім ентузіасти матимуть змогу влаштувати виставки, а науковці — мистецтвознавці й етнографи видавати про них буклети, книжечки й монографії..

Весільна скриня не відійшла беззворотно у минуле, як не відцвіли весілля, любов.

(Зберігаємо правопис оригіналу)

ВЕСІЛЬНА

Дід Плятко не міг знати, чи вже стемніло — в його очах навічно сіла глупа ніч, — але на перестиглі трави впала щедра волога, і замовк уїдливи перепел, з низовин потягло джерельною прохолодою — знав дід Плятко, що вже повечоріло, тож наслуховував: повинні прийти косарі на ніч, учора новий лісничий толоку скликав.

І вже тупають десь там, в долині, де журкотить льодова Жонка: то, напевно, косарі йдуть — буде нарешті косовиця. Вийшов дід з своєї колиби — він ще дужий, сам бриндзу б'є — зупинився і слухає, щоб по кроку впізнати, хто йде. Може, Ілько Кінаш? Донька Катерина звечора сніданок готує та й надіється, що хоч тепер зайде Ілько до хати, хоч на старість зайде...

Чує дід: під горбом, біля Катериної хижі, гомонять, — впізнає Якуб'яків голос:

— Мочерначко, — питає лісник, — чому дах не полатаєш? Маєш уже чим.

— Боюсь, ади, щоб град дранку не побив, — відповідає зухвало Катерина, ей, але якби-то хто знав, чому їй руки опустилися, чому нема охоти й хату покривати... А втім, — знають.

Дідової колиби не минають косарі, тут і ночуватимуть — хто в середині, хто надворі — будуть курити, розмовляти, сопілку слухати. Та ніхто не згадає про дідову сліпоту, най буде, як він сам каже, — від старості осліп.

— Заграйте, діду, — просить хтось з косарів. — Онде внучка ваша сидить на порозі, пора їй і весільної заграти...

— Кожному цвітінню — своя пора, — відповідає дід. — Але своїм я ще весільної не грав... Ти тут, Якуб'яку? — повернувся старий до гурту. — Не знаєш, прийде Ілько?

— Мав би прийти. Всі лісники повинні бути.

Старий підвівся.

— То ви спить собі, хлопці, в колибі... Я до Катерини ночувати піду, — сказав і жваво потюпав униз.

Вмерла коротка ніч, розплилась шовковим прядивом над Жонкою, вдарив перепел у дзвін; де ж косарі? — польові коники вже дрібно січуть достиглі стебла, та впоратись самі не можуть; де ж косарі? — лементує перепел, та раптом замовкає. На Маквиці густо заклепали молотки об тонкі жала кіс, розсипався металевий гомін дрібним пилком по сіножатах; косять, косять, косять! — зареготався

перепел з утіхи, стрепенулась Катерина Мочерначка.

— Готуймо швидко, Олено, сніданок... Швидко, Олено!

— Ой мамо, мамо...

Катерина дбайливо заховала сивину під хустку й вибігла стежкою на гору, пішли косарі журавлиним ключем: ш-ша, ш-ша, ш-ша! — сполохані бджолою роєм над головами, і коники табунами вбоки, куриться росяна перга, Катеринині очі обшупують кожну потилицю: нема Ілька...

Чому? Чому він досі обминає десятими стежками, сиві ж пасма ховає Катерина під хустку, нема вже чого тепер Ількові боятися, а він таки не прийшов на косовицю.

— Ілько в обхід пішов, — розгинається Якуб'як. — На Погар, чуєш, Катерино?

Чує Катерина. Далеко Погар, а в Ілька нога хвора, і лісничий не знає, бо новий у них, от застрягне десь у вивозах, чого ж його самого пустили?

— Казав, що мусить на посадку глянути, — співчутливо подивися Якуб'як на відцвілу красуню Катерину.

І вже їй не до сніданку — впасти може Ілько по дорозі — прикуріла підпалка в казані, покликкала Олену: готуй сама сніданок бо я на Багровець маю побігти; знає Олена, що не на Багровець, але бере кавуш і мішає підпалку. А Катерина побігла, і ще крізь вікно бачила дочка: на Погар подалася, і жаль Олені маму, і рада, що старість роками не міряється.

А Ілько вже пройшов крізь ліс, нога все більше нила: давним-давно, поцілила його німецька куля, перебила сухожилля. Та поки був молодший, якимось ходив, а тепер гнити почало, але нікому нічого не каже, бо назвуть інвалідом і на пенсію пошлють. А тоді ліс осиротіє, таки насправді осиротіє ліс, — переконує себе Ілько, хто ж без нього догляне саджанці на Погарі? Та добре знає, що сиротою залишиться він сам, і сюди приходитиме хіба тільки гостем. І дерева, яким він зараз господар і суддя, — оцьому жити, а тому ні — байдуже будуть поглядати на пенсіонера-інваліда, не підійде олень їсти сіль з його рук, і ведмідь зареве на нього — непрошеного гостя. Як тоді йому жити самому? І саджанці на Погарі всохнуть: їх ніхто не догляне так, як він. Бо в кожного є жінка, діти, а в нього тільки ліс.

Ілько вийшов на Погар і схилив голову в глибокому поклоні над лісовим цвинтаріщем. Чиясь нерозумна рука спустошила тут життя. Дерево трупішіє на землі, лежать нікому непотрібні мерці, вміли зрубати, та не змогли стягти звідси ялиці, і назвали

люди дикий цвинтар Погарем — згрищем, і кублились на ньому тепер лише гадюки, а небо хмурилось тут завжди, дивлячись на людське безглуздя.

Та вже почали тягнутись до сонця молоді смерічки, воскресає зруйноване життя лісу, якби ще так людське воскресало. Тож легше було Ількові йти на Погар, ніж на Маковицю.

...Як ще був парубком, то мріяв лише про рушницю, бо на поле не мав надії. А рушницею можна прогудуватися. І таки за ягоди настарав грошей, купив у жаб'євського корчмаря австрійський манліхер, який гепав, мов з канони, і кабана вбивав наповал за першим разом. Поліцаї не могли спіймати Ілька з рушницею, ховав він свій манліхер на ніч у сіно, а тоді сам до Катерини йшов на високу Маковицю і любив — один господь знає, як любив Ілько Катерину. Настарав грошей за кабанячі шкури, якраз стільки настарав; що на штраф, коли поліцаї таки його спіймали. Тоді подався в Уторопи на соляні бані, бо ж треба заробити, не проживеш з Катериною на ягодах. Через ту сіль до тюрми вгараздив, а коли повернувся, Катерина вже була з дитиною.

Оскаженів Ілько, увірвався до хати... "Прости, Ілашку, не любила я його, геть прогнала по першій ночі, прости, що не встояла, але дитину вбити не могла". Закричав Ілько: "То я уб'ю!" — схопив ту дитину, як цуценя, за ніжки, та руки ув'яли — не погубив і в гори подався, у високі гори, бо ці змаліли, впали ниць від сорому.

Божеволіла Катерина, про Ілька чутки не було, гуляла Катерина з розпуки, сплакав дід Плятко свої очі і сплпнути став, на всю околицю гульбища справляла Катерина, а заміж не виходила: не треба їй нікого, навіки не треба.

Повернувся Ілько і таки зайшов. "Гуляеш, Катерино?" — "Гуляю, Ілашку, публічуся, щоб ти не жалів за мною. А хочеш, то ночуй у мене також..."

Побив тоді Ілько Катерину, страшно побив. Вранці люди побачили її — спустошену й посивілу. Більше не гуляла Катерина.

Знищили люди ліс на Погарі, та ось закучерявились до сонця молоді смерічки, буде ще молодість на цвинтарищі, буде...

Защеміла нога, сперся Ілько ногою на землю, приліг долілиць. Біля нього молодилися свіжозелені нащадки спустошеного лісу, "а в нас з тобою, Катерино, лише хрести та хрести попереду..."

А чому так? Чому з усіх високих гір став Погар його останньою висотою? Підвів голову: за узвозами зеленіє Маковиця, підперла круглою головою небо, чи ж то вона виросла за той час, що не бував на ній, чи така, як була, тільки він змалів за ті невтішні й безплідні роки? Коли він туди ступав ногою?

Згадав тепер Ілько все життя від початку і до різкого болю в голові втямив: адже все, що робили його руки й мозок, чим билось серце — все це було для неї. Манліхер, соляні бані, тюрма, розпука, лють,

Х.

Рясніє червень вроди урожаєм,
Роздзвонює стодзенно над тобою,
Даруючи буянню ряснотою
І повнотою радості і раю.

І кличе, вабить в далечинь безкраю,
Що квітла ранньою тобі весною,
Проміння злотом, срібною рясною —
Багатством щасним батьківського краю.

В полоні червня дні твої і ночі,
І серця твого прочуття лелітне,
Як леготу досвітнього вітання.

Горять, іскряться цвітом яскрів очі
І все навколо зоряніє, квітне
Весілля твого радісним чеканням.

Богдан Кравців. Дзвеніслава. Вінок сонетів, 1962

побої і ці саджанці — все для Катерини. Тільки без неї... На пустирях садив життя, а серед свого власного — пустир.

Схопився, кинувся вперед, щоб іти, і схилився до землі від болю. Треба відпочити...

Завмерла Катерина: лежить Ілько на землі, побігла. Губила за собою роки і розсівала павутинням сивину.

— Ілашку! — почув він над собою знайомий дівочий голос, — встань, я допоможу тобі зійти. Лиш не жени мене тепер, Ілашку...

— Не жени... Не жени... — прошепотів він далекою луною.

...Застеляла Олена стіл замість мами; товстелезними вужами мліли на сонці безросяні покоси; ставила Олена харч на стіл замість мами й просила діда заграти косарям.

Сумно світилась ребрами Мочерначчина хата, голосила пусткою над горами, але заливалась весело сопілка, дідова посмішка молодила полонину, а сопілка грала — кому для спочинку, кому до праці, а можливо, комусь і весільної грала...

Мал. І. Лисенко.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ПЕРЕБУДОВНИХ РОКІВ

Закінчення з попереднього числа

Великій частині авторів не прийшлося легко переставлятися на зображення загально-народних пекучих проблем, бо кожен з них мусів спершу знейтралізувати в собі внутрішнього цензора, з яким мирився довгі роки творчої праці. У процесі відродження зареагували першими літератори-публіцисти, що заторкнули в своїх статтях та есеях цілу низку болючих питань: екологічного, соціального, культурного характеру. У виниклій дискусії довкола оновлення літератури Віталій Коротич, що переїхав до Москви, де він очолив реформістський тижневик "Огоньок", закинув українським колегам, що вони на відміну від російських, не були підготовлені до зміни, не тримали на поготові написані твори, так як їх російські колеги, що кинули на ринок кілька викривальних книжок типу "Дітей Арбату" Рибаківа. Як показали однак наші журнали, ці закиди були неоправдані, бо ще в 1968 році Олесь Гончар в своєму "Соборі" зумів відважно заторкнути і тему пристосованства та карієризму, втрати історичної пам'яті, нищення культурних пам'яток, виховання духовних безбатченків. І перше чим зареагувала українська література була реабілітація цього роману, його переклад на російську мову, відкрита дискусія довкола його шельмування, що його вів директор Інституту літератури АН Микола Шамота.⁹ Журнали почали передруковувати цілу низку творів, що зазнали гострої критики в роки застою за їх критичний підхід до явищ суспільного життя ("Мертву Зону" Євгена Гуцала про українське село під час і після війни, оповідання Григора Тютюнника, що навіть покінчив зі собою з протесту проти свавілля цензорів, які не допускали його з правдивого життя мальовані оповідання, до друку та інше).

Десятилітнє адміністрування літературного життя, безперервні ідеологічні звинувачування, вульгарно-соціологічний підхід до літературних творів, який ігнорував будь які естетично-мистецькі критерії, переслідування авторів, що заторкували невідгідні проблеми, все це не давало авторам можливості працювати нормально, виявляти конфлікти та суперечності життя. Не зважаючи на всі ці труднощі, низка українських прозаїків ще перед 1985-им роком старалася у своїх творах нап'ятовувати соціальне й моральне паразитування, духовну омілілість, моральні деформації та душевне зубожіння. Ці письменники вдавалися то до іронії, до гротеску, до шаржів, то до народного гумору. Вже під кінець 70-их років в українській прозі з'явилися різні "антигерої", що

діють на тлі суспільних аномалій, які витворилися у атмосфері забріханості та споживацтва, цих двох найхарактерніших рис суспільства років застою.

Так наприклад прозаїк Володимир Дрозд у сатиричній повісті "Баляда про Сластьона" (1983) висміює антигероя сільського суспільства, що спекулюючи на ідеях і гаслах, якими оперують можновладці, хоче піднятися вище людей свого довкілля. В цьому ж пляні написаний роман "Спектакль" (1985), антигерой якого є письменник, що йде на духовний і моральний конформізм та егоцентризм. Між видатними прозаїками генерації шістдесятників, що навіть у тісних рамках строго контрольованої літератури старалися викривати суспільні болячки, слід згадати Юрія Мушкетика, якого ціла низка оповідань, повістей та романів позначена пошуками людського в людині, спробами творити гуманне суспільство. Мушкетик сміло заторкує соціальні та морально-етичні проблеми в українському селі, так у романі "Рубіж" (1984). До цієї групи авторів слід зарахувати сьогодні широко відомого, заангажованого Юрія Щербака, що на передодні чорнобильської катастрофи видав 1986 р. "Причини й наслідки", в центрі уваги якого стоїть науковий колектив. Автор дошукується причин людської деформації — карієризму, громадської абстиненції, страху перед відповідальністю. При тому він особливо нап'ятовує халтурність, некваліфікованість, низькі моральні принципи, що ідуть в парі з карієризмом. У подібному пляні написана повість "Катапульта" Володимира Яворівського (1986), в центрі якої стоять зміни в районній адміністрації, де на керівників вибиваються елементи, що глухі до потреб людей і мають на думці виключно власну користь.

Низка серед діяльної читацької публіки менш відомих прозаїків, як Анатолій Михайленко, Борис Харчук, Василь Шкляр, Зіновій Легкий, Анатолій Дімаров зосереджують свою увагу на морально-педагогічних аспектах, на взаєминах батьків і дітей, виховників та вихованців. Вони заторкують проблеми підостаючої молоді, якій бракують позитивні орієнтири у суспільстві, де добро в слабкій позиції, тоді коли зло виявляється у різних виявах нездорового життя. Так наприклад у повісті Зіновія Легкого "Чи далеко до Гераклових стовпів?" йдеться про сільську школу, проблеми педагогічних стереотипів у вихованні та навчанні, про байдужість вчителів до своїх вихованців. Опрацьовується також тема зв'язку з природою, сильного духовного коріння людини, яке

робить її багатшою, так у повісті Василя Шкляра "Тінь Сови".¹⁰ Леонід Бойко у своїй розвідці "Не описувати, а бити на сполох" піддає українську прозу половини 80-их років окремії критичній аналізі, яка допомагає зорієнтуватися серед численних творів, що появилися останнього десятиліття.¹¹

Літературна критика, що довгі десятиліття займалася поліцейським шуканням ідеологічних промахів, нарешті заговорила, що тільки правда про життя, тільки видвигнення справжніх, а не видуманих конфліктів, допоможе українській прозі здобути собі місце в світовій літературі, де якісні твори, що стали надбанням всіх людей, відображують соціальні та інші відносини у правдивому світлі й дають вгляд в історичні процеси минулих поколінь. Українські автори були примушені довгі десятиліття писати тільки на догоду та вимогу дня, звільнення з політично-ідеологічного закріпачення відкриє їм нові горизонти.

Хоч проза історичного та біографічного характеру менше торкає сьогодні актуальну проблематику переставлення письменників на працю за відмінними критеріями, все ж таки хочемо згадати хоча найкращого представника цього жанру, а саме львівського автора Романа Іваничука. Ще 1968 р. його роман "Мальви" з життя України 17 ст., в якому відщепенство та яничарство займає центральну роль, здобув йому багато симпатиків, але й викликав гостру критику офіційних чинників. Доля "Мальв" подібна до долі "Собору" Олеся Гончара. Іваничук однак продовжував працювати в жанрі історичного роману, у творах "Черлене вино" (1977) та "Манускрипт з вулиці Руської" (1979) йому вдалося відтворити суспільну і культурну атмосферу життя українських земель 15-го та 17-го віків. Доповнив він ці полотна трьома біографічними романами, в центрі яких видатні постаті української культури: Маркіян Шашкевич ("Вода з каменю" 1982), Микола Гулак ("Четвертий вимір" 1984) та Іван Франко ("Шрами на скалі" 1988). У цій трилогії авторові йшлося про те, щоб представити трьох великих діячів на широкому суспільно-політичному та культурному тлі другої половини 19-го ст., підкресливши проблему громадянської відповідальності письменника, вченого, культурного діяча. Що його твори саме сьогодні дуже актуальні, підкреслюють його власні слова, що ми їх знайшли у нарисі Миколи Жулинського "Наближення".¹² Він хотів у циклі романів "розкрити, художньо осмислити основні етапи духовної історії народу в соціальному, національному, моральному і естетичному виявах..." В наслідок занедбаності рідної історії, бо дисципліни історії України не вивчали до недавня, його романи остануться джерелом пізнання важливіших етапів історії рідних земель.

Інший прозаїк, над творчістю якого ми хотіли б зупинитися, це Валерій Шевчук, що вмів не тільки писати тонкі психологічні оповідання та повісті із життя наших сучасників ("Гість удома", "Дзигар одвічний"),¹³ але й відтворити атмосферу духовного

життя давньої України від пізнього середньовіччя по 19 ст. Згадаймо хоча б історичний триптих "Три листки за вікном", це три повісті, що вловили характерні риси психології і суспільної поведінки української людини 17-го, 18-го та 19-го віків на тлі суспільно-політичних явищ тих часів. Тонкий психологізм домінує також у повістях, що написані давніше, але появилися щойно 1989 р. ("Птахи невидимого острова"). Вони захоплюють своїм історичним кольоритом, вмילו вловленої духовної атмосфери минулих століть та химернофольклорними елементами, якими переплетені деякі із цих творів. В цьому томі також роман "На полі смиренного", своєрідна парафраза деяких легенд з Київського Патерика, роман, що був перекладений також на німецьку мову в Східній Німеччині, де появилася окремою книжкою. Герої Шевчука роздумують над вічними проблемами добра і зла, любові й ненависті, правди й кривди.

Історичну та літературно-біографічну тематику знаходимо у Григорія Колісника, що оце перший відважився на історичний роман, присвячений постаті гетьмана Івана Мазепи.¹⁴ Проблематику емансипації жінки, труднощі в її реалізації через чоловічу ретроградність заторкує В. Дрозд у "Новосіллі" (Дніпро, 1-2, 1987). До химерно-фольклорних елементів він вдається в романі "Листя землі",¹⁵ в якому уводить нас у дивовижний поліський світ, а саме в село Пакулю, якого історію від половини 19-го ст. по 30-ті роки він подає на прикладі кількох родів селян та поміщиків і на тлі суспільно-політичних подій від часу скасування панщини по колективізацію та голодомор 33-го року. Роман переплетений химерними поліськими легендами, що їх автор подає у говірковому забарвленні, в центрі яких туга людей за справедливим суспільним ладом. Химерна проза має в українській літературі давню традицію, що тягнеться від Стороженка, Коцюбинського по Довженка. В Дроздові та Шевчукові вона знайшла своїх найкращих сучасних представників.

Дві важливі теми, що виступають в українській прозі другої половини 80-их років це тема голодомору та сталінських репресій. Глибоке враження залишають "Сибірські новели" Бориса Антоненка-Давидовича, що появилися книжкою під кінець 1989 р. Це літературно опрацьований спогадовий матеріал видатного майстра слова, що зібрав під час перебування в концентраційних таборах та на поселеннях автентичні історії трагічних людських долі.

Коротко ми хотіли б згадати також малу прозу, яка в українській літературі досить широко заступлена, щорічно появляються в різних журналах до 120 творів. Мала проза розгортає свою тематику довкола болючих проблем життя. В її центрі людина з її відношенням до праці, з її загубленістю внаслідок проявів деформованого суспільства, де споживацтво та карієризм заглушують всяку людяність. В новелях та оповіданнях увага скерована не так на суспільні

проблеми як на душевний світ героїв, на їх психологічний стан. Тут продовжується традиція О. Гончара, Є. Гуцала, Юрія Щербака, Григорія Тютюнника. Особливо треба відмітити малу прозу, в якій виступають дитячі постаті, які бачать яскравіше доволішні явища, реагують на дисонанси в людських відносинах. Малій прозі останніх років присвятила свою розвідку Елеонора Соловей.¹⁶

Нова динаміка суспільного життя, пробуджена людська свідомість очікують від літератури, особливо від прози, що вона активно реагує на суспільні зміни, відкриє при представленні внутрішнього та зовнішнього світу літературних героїв глибші слої й відтворить правдиво складні процеси, що проходять в різних верствах суспільства.

Найвідважнішого голосу після 1985-го року в Україні набрала лірика, де у поезіях Івана Драча, Ліни Костенко, Павла Мовчана, Дмитра Павличка та інших поетів заторкуються загрожені культурною-політикою уніфікації національні, загальнолюдські та морально-етичні цінності. Загальний образ лірики останніх років дуже багатогранний і емоційно напружений. Поезія в постійних пошуках гармонії і позитивної філософії буття. У ній сильно відчутний голос болю за всі ущерблення, що їх зазнала природа чи рідна культура. У протилежності до поезії 60-их років, коли панував оптимізм та порив у майбутнє, і найважливіша риса ліричного героя був романтизм, то сучасна лірика говорить різними голосами. Поети не виступають від цілого покоління, від народу чи епохи, а радше від себе самих. Сьогодні поезія закликає опам'ятатися, усвідомити трагічний стан речей та загрожене буття. Вона закликає жити чесно і працювати над оздоровленням суспільства та загибаючої природи. Суттєва переорієнтація, що проходить в поезії — не писати як це робилося десятиліттями, на догоду часові, а в інтересі нового духу оновлення.

В роки застою, коли панував строго бережений "порядок", поетів, що піднімали свій голос і били на сполох, сприймали як порушників суспільного спокою. Пригадаймо тільки долю такого поета як Василя Стуса. Шістдесятники порушували гострі соціальні питання і суспільні теми, — як це робив Василь Симоненко з оскарженням негосподарности, забриханости, утисків — поезія виконувала функцію журналістики та публіцистики, яких голос не реагував на ці негативні суспільно-політичні явища. Сьогодні якраз навпаки — журналістика і публіцистика б'ють на сполох в різних ділянках суспільно-політичного та культурного життя, порушуючи наболілі питання, поезія натомість звернена вглиб душі, що відчуває дисгармонію, яка запанувала на всіх обшарах духовного життя. Хоч в цьому зверненні до внутрішніх проблем можна вбачати також реакцію на десятилітню бездушну декларативність, яка була головною рисою поезії минулих років. Високі теми, як правда, краса, вони викликали у читача зневіру, бо він був

оточений чимсь протилежним. Сьогодні лірика звернулася до природи, до пережитої чи переосмисленої історії, до щирого, невимушеного спогаду.

Ми зупинимось коротко над кількома поетами, які сьогодні, на нашу думку, є найкращими представниками української поезії. Найвизначніше місце займає все ще Ліна Костенко, що 1977 р. заговорила після довготривалої мовчанки ("Над берегами вічної ріки"). Крізь всю її творчість проходить єдність етичних та естетичних засад, яким вона осталася вірна впродовж життя. Поезія для неї тотожна з власною долею, вона уважає себе покликаною, передати і відобразити болі, тривоги і катаклізми нашого віку. Її далші твори "Неповторність" (1980), історичний роман у віршах "Маруся Чурай" (1979, 82), "Сад нетанучих скульптур" (1987), дають нам можливість прослідити кредо поетеси про неминучість людських надбань. Ця думка тягнеться червоною ниткою головно крізь всі її поезії з історично-культурною тематикою, в яких ідеться в основному про спадкоємність духовних традицій. Ліна Костенко заступає думку, що людина повинна духовно житися так надбанням розуму і розвиватися у все вищій спіралі прогресу, як і духовними скарбами, що передавалися з глибини віків від одного покоління в друге. Мотив естафети, що стоїть на початку її творчости виступає в різних формах також в пізніших поезіях. Вона пише про позитивні естафети духовного змісту, що ушляхетнюють людину, але також про естафети міщанського споживацтва, що стягають людину вниз, де вона деградує і тратить своє обличчя.

Поет, якого читачі відкривають щойно останнім часом, хоч він друкується вже від початку 70-их років, це Павло Мовчан. У своїх поезіях він старається подати соціологічний аспект життя людини в тоталітарному суспільстві, в яким обі сторони, і ті що панують, і ті над якими панують, втрачають своє людське обличчя. Його поезія це драматична історія приниженої, скаліченої, упослідженої української людини, яка втратила гідність і самоповагу. У своїх філософічно насичених поезіях Мовчан закликає до душевного і духовного пробудження і творчого неспокою. 1989 р. появилася збірка "Осереддя", в якій крім нових поезій зібрані й ті, що їх впродовж років вилучувала цензура. Мовчан хоч і бачить людину знівечену, він вірить у її оновлення. Саме цьому аспектові його поезії присвячена стаття Христини Хамидької "Феномен Павла Мовчана".¹⁷

Молода українська лірика заговорила до читача дуже різними голосами, в неї ще багато пошуків власних поетичних форм і себевияву. Одночасно в молодій поезії можна прослідити, що відчуття національної самоповаги та особистої гідности відроджується. Молоді поети схильні засуджувати покоління своїх попередників, що жили й творили в атмосфері минулих десятиліть. Їх дратують феномени, що ще досі не викорінилися, такі як націо-

нальна несвідомість, холуйство, недооцінка рідної культури, сервілізм перед старшим братом, почуття духовної меншевартості. Серед молодих поетів сильні історіософічні ноти знаходимо у Оксани Пахльовської та Богдана Стельмаха, тоді коли Ігор Римарук у своїх герметичних поезіях старається поєднати моменти з життя народу, що їх подає в різних часових площинах та вимірах.

Українська поезія не обмежується на цих кількох іменах, що ми їх вище назвали. Нам ішлося радше подати тематичні напрямки, що саме в наш час торкають читача, помагають зорієнтуватися у великій творчій громаді, що внаслідок все дальшої демократизації також збагатилася на цілу низку поетів, які довгі роки життя віддали за відважне відстоювання права рідної культури на вільне існування. Останнім часом на сторінках літературних журналів ми вже читали їхні твори, це Іван Світличний, Євген Сверстюк, Михайло Осадчий, а ще є ціла низка, які повинні до них дійти.

1. Марко Павлишин: Чи справді в українській літературі відбувається перебудова? Сучасність, 1/1990, ст. 27-36.

2. Богдан Рубчак: Бо в нас немає часу. Сучасність, 1/1990, ст. 37-66.

3. Борис Шнайдер: Два обличчя гласности. Сучасність, 1/1990, ст. 67-77.

4. Тарас Салига: Пробились на білий світ. Критичні нотатки про неопубліковані в період застою вірші. Дзвін, 2/1990, ст. 134-143.

5. Слово і час, 1/1990, ст. 7-31.

6. Леонід Череватенко: Все, чим душа боліла. Євген Плужник: Поезії. Київ, 1988, ст. 5-100.

7. Б. І. Антонич: Пісня про незнищенність матерії. Київ 1967; Б. І. Антонич: Поезії. Київ, 1989, ст. 249-293.

8. Радянська Україна, Київ, 17.1. та 24.1.1990.

9. А. Г. Горбач: Довкола реабілітації "Собору" О. Гончара. Сучасність, 12/1987, ст. 88-91.

10. Вітчизна, 6-7/1986.

11. Літературна Панорама, Київ, 1987, ст. 75-91.

12. Які ж виміри людської пам'яті? М. Ж.: Наближення, Київ, 1986, ст. 197-223.

13. Вітчизна, Київ, 3/1987, ст. 17-36, Дніпро, Київ, 8/1987, ст. 8-49, 9/1987, ст. 7-59.

14. Колісник Григорій: Мазепа — Гетьман. Роман. Дніпро, 1/1990, ст. 2-44, 2/1990, ст. 2-53 з продовженням.

15. Володимир Дрозд: Листя землі, Вітчизна, Київ, 4-5 1989.

16. Оповідання. Рух жанру. Літературна Панорама, Київ 1987, ст. 64-74.

17. Дзвін, Львів, 1/1990, ст. 36-39.

"СВІТО-ВИД" НОВИЙ ЖУРНАЛ, СИМВОЛ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

У видавництві М. П. Коця появилось перше число квартального збірника "Світо-вид". Це перший такого роду почин, де два письменницькі угруповання — Київська організація Спілки письменників України та Нью-Йоркська група — створили літературно-мистецьке видання зі спільною редакцією і автурою та з паралельним випуском у Києві й Нью-Йорку. До складу редакції увійшли: В. Балея, Б. Бойчук, І. Дзюба, І. Драч, М. Жулинський, О. Ільницький, П. Мовчан, С. Павлишко, М. Ревакович, І. Римарук, Б. Рубчак, М. Рябчук, Ю. Тарнавський і В. Шевчук. Редактори-кореспонденти: Р. Бабовал, В. Вовк, Т. Карабович, М. Павлишин і П. Романюк.

Завданням "Світо-виду", як вказує сама назва, — є давати вид на цілісність української культури, яка твориться в Україні, в країнах Східньої Європи та на Заході. Його завданням є також: бути своєрідним каталізатором, який стимулював би творчі ферменти; давати відмінну перспективу до нашої духовності і наших надбань; створити новий фокус культурної орієнтації.

Якщо ж ідеться про зовнішній світ, то "Світо-вид" буде наче дзеркало, в якому відбиватиметься те найкраще, що створене в українській духовній планеті. Відбиватиметься в ньому і те, що твориться у світі.

"Світо-вид" звуково й концептивно асоціюється зі старинним Світовидом, символізуючи цим одвертість на всі чотири сторони світу та вкладаючися в

традицію, де все нове й модерне перекидає мости до найдавнішого й найстариннішого.

Прийшов бо час, коли, — як пише Микола Жулинський у передмові до першого числа, — "поступово і послідовно витворюється цілісна концепція розвитку української національної культури, а отже — формується правдиве обличчя історії українського народу, у лиховісній політичній смерчі якої потрапили десятки і сотні мистців. Ми далі не можемо органічно вільно розвивати свою культуру, якщо не будемо обернуті обличчям на всі сторони світу, якщо наш запитливий погляд не сягатиме якнайдалших обширів культури світової, якщо ми не відкриємо перед світовою цивілізацією драматичну історію формування своєї культурної ідентичності і не виробимо державних механізмів трансляції своїх духовних цінностей. "Світо-вид" — це символ оновленої України, відкритої до всіх її синів і дочок, які пам'ятають рідну землю, живуть її болями і надіями, які готові творити в ім'я примноження її духовних цінностей, в ім'я здобуття нових вершин культури і моралі".

Маємо надію, що доброзичливі читачі приймуть наш почин з любов'ю, приймуть "Світо-вида" у свій духовний дім. Поміч і теплота читачів дуже нам потрібні й неоціннімі.

Ціна одного примірника 5 дол. Річна передплата 20 дол. Замовляти на адресу:

M. P. Kots Publishing

P.O. Box 33

Lexington, NY 12452

Редакція і видавництво

Нам пишуть...

У ЛЬВОВІ ВІДНОВЛЕНО СОЮЗ УКРАЇНОК

Членки відновленого Союзу Українок. Зліва Ольга Вербенець та Христина Чабан.

Olha Verbenec and Chrystyna Chaban representing Ukrainian National Women's League in Lviv.

Шановні українки з далекої Америки!

Хочу повідомити Вас, що у Львові відновив свою роботу Союз Українок, ліквідований у 1939 році. А було це так. У кінці листопада 1989 року мені запропонували звернутися на мітингу до українських жінок Львова, щоб вони згуртувалися в жіночу секцію при організації Рух.

Я подумала: якщо вже жіноча організація, то чому не відновити Союз Українок? З такою пропозицією і пішла на мітинг. 22 листопада ми вперше зібралися. Було нас 20. Назвати нашу організацію Союзом Українок довго не погоджувалося наше жіноцтво. Були різні пропозиції: і Союз Українських Матерів (СУМ), і Союз Українських Жінок. Та я все таки переконала присутніх, що все те, що було у нас забрано, мусить бути відновлено.

Навколо нашого невеликого осередку почали збиратися жінки, спочатку пенсійного віку. Довго виготовляли статут. Були різні організаційні труднощі.

Пришов день 21 лютого 1990 р. В цей день у Львові відбулася установча конференція, яка відновила розв'язане в 1939 р. всесвітньовідоме жіноче товариство Союз Українок. На конференцію прибуло 210 жінок. О 6 годині вечора голова конференції Зеновія Краковецька і секретарка Віра Дудич заняли місця у президії. Головуюча короткими і щирими словами привітала присутніх. Вставанням і хвилиною мовчанки учасниці вшанували пам'ять усіх репресованих жінок.

Я виступила зі вступним словом, в якому підкреслила, що створений у 1917 р. Союз Українок був найбільшою жіночою організацією в Галичині і на українських землях взагалі. Коротко розказала, що основною метою цієї організації було патріотичне і громадянське виховання жіноцтва, а через нього і всього нашого народу, бо, як відомо, де

мудра свідома жінка — там здорова родина, а де здорова родина — там сильна держава. Я звернулася до жінок Львова відновити роботу Союзу Українок.

З другою дуже цікавою доповіддю "Емансипація і сучасна українська жінка" виступила Оксана Сапеляк. Доповідачка яскравими словами охарактеризувала сучасне економічне, екологічне і політичне становище на Україні. На його тлі з глибоким знанням справи зробила аналізу злочинів, які випали на долю української жінки, нашої недоплеканої рідною магір'ю молоді а також всіх наслідків, що випливають з такого стану речей

Проект статуту Союзу Українок, розробленого ініціативною групою у складі Надії Харчук, Іванни Кварціян, Євгенії Стародуб та Агафії Юнко, прочитала Іванна Кварціян.

З глибокою увагою слухали жінки проєкт статуту. Потім відбулося його обговорення. Виступаючих було багато: Євгенія Стародуб, Ірина Яцишин, Агафія Юнко, Олександра Гайда, Ганна Івануцька, Лариса Крушельницька та інші. Ганна Івануцька, наприклад, сказала, що метою Союзу Українок має бути боротьба за рідну національну школу, Агафія Юнко говорила про просвітницьку роботу серед молоді, Євгенія Стародуб — про плекання народного побуту і культури.

Обговорення було всестороннє. Одноголосно затверджено Статут і проголошено відновлення Союзу Українок.

Це було 21 лютого, а сьогодні у нас вже понад 300 членів. Створюються нові осередки по містах і селах. До нас приєднуються багато молоді. Незабаром ініціатива буде в їхніх руках. О, дай то Боже!

Надія Харчук

МИСТЕЦЬКО-МУЗЕЙНА І КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

31 березня ц. р. в Нью Йорку відбулася спільна конференція згаданих референтур для Округ Нью Йорку, Нью Джерзі і Нової Англії з участю 78 членок СУА і гостей.

Ранішню сесію відкрила та провадила нею Ірина Руснак — мистецько-музейна референтка Головної Управи, яка по черзі представляла доповідачок. Стефанія Гнатенко говорила на тему "Український Музей — це допомога Україні". Вона сказала, що допомога полягає на влаштуванні виставок, виданні каталогів, пресових звідомленнях та радіопередаваннях ("Голос Америки" чи радіо "Свобода"). Все це допомагає заповнити білі плями в мистецькому житті України.

Темою виступу Ярослави Геруляк була "Мистецька чи немистецька виставка". Прелегентка зупинилася на змісті виставок, особливо народного мистецтва, яке сягає незапам'ятних часів (650 р. до Хр.). Вона запропонувала Українському Музеєві організувати виставку української культури від найдавніших часів.

Любов Волинець розповіла про ролі українського народного і прикладного мистецтва у вихованні дітей та молоді. "Народне мистецтво дає нам ідентичність. Це є спосіб самозбереження на еміграції. Знання про народне мистецтво і любов до нього треба передати молодшому поколінню", — сказала Л. Волинець.

Після полуденку Лідія Гладка, заступниця голови СУА для справ культури, пояснила учасникам, яке завдання мають Відділи СУА у культурно-освітній діяльності. Вона представила доповідачку Віру Качмарську, яка висвітлила тему "Дух преси і вияви літературної творчості в Україні". Доповідачка розповіла про стан українського життя під час перебудови, особливо після катастрофи в Чорнобилі, про видання в Україні і про виступи на установчих зборах Руху, про чудову українську молодь і просила допомогти їй вийти на світову арену.

Проф. Іван Головінський, темою якого було "Українська мова як основний чинник національного збереження", порушив справу про важливість знання та збереження української мови в Україні і діаспорі, про те, що можна зробити, щоб мова стала справжнім чинником самозбереження.

Христя Навроцька у своєму слові "Як зреалізувати культурно-освітню працю у відділах СУА" подала конкретні поради з тематики та зацікавлення членок СУА, пояснила, де можна дістати матеріали і які можливості проведення в житті культурно-освітньої програми.

Конференція принесла задоволення як організаторам, так і слухачам, які в дискусіях висловлювалися про неї дуже позитивно.

Х. Навроцька

ЛЮБОВ ВОЛИНЕЦЬ

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Українська народна творчість — народне мистецтво — це важлива частина української культури. Це те, що дає нам дуже очевидну, наочну ідентичність і, правильно чи не правильно, ми ідентифікуємо іноді тільки з цим нашу національність. В нашій історії народне відродження починалося саме від народної творчості. Українці в діаспорі теж послугуються народною творчістю, народним мистецтвом, як засобом самозбереження від асиміляції. Ми пишаємося цим мистецтвом між собою, перед чужинцями, постійно говоримо про нього, дискутуємо, користуємося в нашому особистому й громадському житті. Уживаємо також, як засіб індоктринації в українстві нашого молодшого покоління. Одним словом, всюди беремо зі собою це народне мистецтво — де треба й не треба. Все робимо, крім одного — ми справді глибоко не вивчаємо його, знаємо все дуже поверхово. Народитися українцем ще не значить народитися зі знанням про українське народне мистецтво, хоч багато в це переконані. Повірте мені: в лоні української матері немає якоїсь помпи, яка б впливала це знання в зародок. Знання з цієї ділянки треба

набути наукою і як науку передати це знання дітям і молоді.

Наше знання часто складається з технічного вміння і багатьох стереотипних фраз, які дуже гарно звучать, але нічого не кажуть. В додатку до того вивчаємо кілька негативних фраз про народне мистецтво інших народів, головню наших сусідів, забуваючи про стару правду, що коли не пошануєш чуже, не пошанують і твоє. Ми вже дуже довго обходимося, так би мовити, без організованого вивчення народного мистецтва. І хоч цей предмет повинен би бути включений в систему викладів і лекцій в школах українознавства, тільки в деяких школах це практикується. В більшості уважають, що воно не дуже потрібне. Переважно жіночі організації взяли на себе обов'язок поширювання знання про народне мистецтво, організовуючи курси, доповіді тощо. Давніше, на щастя, в кожній сім'ї був один член родини, який міг, хоч не науково, але практично, навчити, розповісти про народну творчість, мистецтво, звичаї. Не завжди вся ця доривочна робота виходила на користь народному мистецтву. Не за-

вжди відповідні люди бралися за це діло, хоч мали добру волю. Із-за цього уведено великий хаос і нанесено багато шкоди цій ділянці. Дійшло до того, що ми вже не знаємо різниці між народним мистецтвом і прикладним чи популярним, а кічом і халтурою, яку бачимо на кожному фестивалі. З цієї причини маємо людей у громаді, які соромляться цієї мішанини в народному мистецтві і тоді кплять зі всього — і злого, і доброго, і навіть з людей, які тим займаються. Час від часу є навіть закиди, що через таку сконцентрованість над народним мистецтвом ніхто не знає про наше елітарне мистецтво. Закидають, що ми себе зводимо до етнографічної маси, а не підносимо до нації. І у всьому цьому нібито винна ота вишивана сорочка. Всі ці закиди зовсім не слушні. Народне мистецтво не стримує нікого від нічого. Все це лише обманлива "вилазка" тих людей, які нічого не роблять, а все критикують. Мене болить найбільше те, що ми своїм незнанням, неувагою занечистили народне мистецтво і понизили його у немистецтво, а кажемо, що воно нас понижує.

Отже, що таке народне мистецтво?

Народне мистецтво створене народом, в українському випадку — селянами, які хоч належали до розвинутого суспільства, але були відокремлені від еліти, від софістикованої верстви. Цей народ, жив відносно ізольовано від елітарних впливів і творив у своєму специфічному стилі речі для свого вжитку і після свого смаку. Це мистецтво було утилітарне, функціональне. В давнину мало релігійне пристосування й було естетичним вираженням народу. Народне мистецтво — анонімне, бо групове, й хоч час від часу виступають індивідуальні народні мистці, яких знаємо по імені, — це рідкість.

Коли індустрія, комерційність поширилася і стали доступними всім верствам народу, справжнє народне мистецтво починає занепадати або й зникати. Всякі відродження народного мистецтва вже не те саме. Важлива річ, яку зробило відродження, це те, що врятувало зразки народного мистецтва від загибелі, збираючи їх, записуючи відомості або прямо копіюючи. Народне мистецтво творилося на підставі традиційних правил, на законах, зразках, які розвивались віками (ми називаємо це іноді "клясичними зразками") і дотримувалося встановлених норм. Це мистецтво творилося в рамках певних законів, від яких народний творець не відступав аж до часів своєї дезорієнтації, яка прийшла в кінці XIX століття під впливом індустрії тощо. Щоб правильно вчити інших про народне мистецтво, треба збагнути його суть, знати його віковий розвиток. Все, що ми сьогодні творимо в ділянці народного мистецтва, в більшості прикладне мистецтво, бо беремо старі зразки і пристосовуємо до сьгоднішніх потреб і матеріалів. Іноді точно копіюємо — як народну сорочку. Час від часу з'являються одиниці і кажуть, що вони творять народне мистецтво. Це неможливо тут. Може трапитися таке ще на Україні, але не тут. Дуже часто буває так, що цей повітний народний творець в Америці бере всього потрошки, змішає все разом і каже, що це новий твір. Може нова мішанина, але не новий твір.

Народне мистецтво, народна творчість — це наука, яку треба вивчати, а щойно тоді братися за пристосування чи виконання. Чи це буде організоване

народне мистецтво, чи прикладне мистецтво одиниць, воно мусить спиратися на традиції, інакше принесе шкоду. Народний мистець відчував інтуїтивно, що і як творити. Ми сьогодні це інтуїтивне відчуття мусимо здобути вивченням і теж вчити інших.

Отже, ми знаємо, що ми зробили, чи робили неправильно й чому. Тепер, коли хочемо рекомендувати навчання про українське народне мистецтво дітям і молоді, мусимо до цього приготуватися, вивчаючи його перед тим, як вчити інших. Поперше, ми не повинні оперувати фразами "Найкраще мистецтво в світі", "Ніхто такого не має", "Наші звичаї найоригінальніші".

Коли щось подібне бачимо в іншого народу, тоді кажемо "вони в нас то вкрали" і т.д.

Наше народне мистецтво найкраще для нас, бо воно наше, а не тому, що воно найкраще в світі. Інші народи мають теж гарне мистецтво, включно з нашими сусідами. Не пошкодило б поцікавитися цим.

Досі ми застосовували навчання з народного мистецтва тільки з практичного боку (технічне вміння). Цього не досить. Зовсім не досить. Важливіше є дати тло, пояснити, чому і як творилося, проаналізувати мотиви і їх комбінації, пояснити символіку і т.п.

Найкраще почати обговорювати ті речі в українському народному мистецтві, які бачимо найчастіше: народний одяг і вишивка пристосовані до нього. Тому що ми дуже часто послуговуємося народним одягом при різних okazіях, не маючи автентичних, тільки виготовлених тут, добре було б, щоб молодь орієнтувалася в правильному виді окремих одягів різних околиць. Важливо пояснити, що існує набагато більше народних одягів, ніж лише полтавський та гуцульський. Іноді, коли дивимосся, як діти виступають в народних одягах, здається, що то цигани, а не українці.

При вивченні народного одягу діти можуть багато скористати, бо навчаться дещо з географії і з мови. Не можна ж говорити про поліський стрій без описання околиці, в якій ті люди жили, про мочари і густі ліси, про те, як кожний клаптик незатопленої землі був для них дорогоцінною річчю. Подібно можна розказувати й про інші частини України. Треба розказати про те, як формувався одяг і чому він такий, а не інакший.

Найважливішою частиною одягу є сорочка. Кругом її пошиття і прикрашення є багато повір'їв приказок. З цього багатого матеріалу можна вибрати і поділити на те, що більш підходить дітям даного віку. Чи є матеріали для цього? Є, але вони порозкидані і треба багато праці, щоб все це зібрати і приготувати лекції.

Вишивка — це краса одягу, головно сорочки. Вишивка, якщо вміти приглянутися до неї, це не тільки орнамент, але символічна мова, з якої можна відчитати різні таємниці. Розклад вишивки на одягу мав свої цілі, були причини, чому укладали так, а не інакше. Були причини, чому був такий кольорит у вишивці, а не інакший. Отже маємо до діла з магічним значенням вишивки.

Далі можна вчити про саму композицію орнаменту, приглянутися до різних комбінацій та перму-

тацій, які народ творив. Із народного одягу найбільш пристосована до сучасного вжитку вишивана блюзка. Це ніби модерний вид сорочки. Іноді жінки хочуть бути дуже оригінальними і думають, що коли обернуть взір догори ногами чи наперек — це краще, а вони мисткині. Пристосовуючи вишивку чи взагалі народний орнамент, треба при цьому вивчити і вчити про *культуру народного мистецтва* і про культурне його пристосування.

Треба вчити про окремішність кожного одягу і не забувати, що не можна перемішувати один з другим. Часто бачимо тепер, що, вишиваючи дитині сорочку, до полтавського одягу міняють кольори взору і замість чорних листочків роблять зелені. Знову ж треба, щоб вишивальниці зрозуміли, чому кольори у вишивці не завжди віддзеркалюють природу в її реалістичному виді.

Часто міняють кольори у вишивці при копіюванні. Як на це дивитися? Я б радила тим, хто не дуже вглибився в суть вишивки, не робити цього. Хоч і сам народ міняв кольори, наприклад, космацькі вуставки, але це було зроблено завжди в рамках певної гами кольорів, яка уживалася в даній околиці, а не свавільно. Часто перемінюють стіби у вишивці, як, наприклад, низинку переробляють на хрестик. Оце я вже засуджую, бо при такій зміні характер вишивки зовсім міняється. Коли ми вихваляємося, яке у нас багатство стібів, то чому не вивчити їх? Вишивка і її пристосування до домашнього вжитку може ще найкраще виглядає. Очевидно, що не всюди можна пристосовувати вишивку й не треба. Обов'язково треба мати й відчувати міру у всьому. Чим більше — не завжди краще.

Рушники — це колишня традиційна прикраса житла, предмет обрядовості. Кожна частина України мала свої зразки рушників, але коли прийшлося до вжитку в обрядовості, він виконував ту саму чи подібну функцію. Рушник — це давня оберега, охорона, талісман, який оберігав дім-хату й людину від всього злого, від нещастя. Рушники висіли на кілку в кожній хаті, а згодом і над іконами. Не було дитини, яка б не одержала в дорогу далеко чи близьку від мами вишиваний рушник. Рушник це свята річ для українського народу. Ледве чи знайдеться десь хата сьогодні в нас, де прикрашують ікони рушником, уважаючи це за просвітянство. І коли вішаємо різні прерізні речі на стіни, на двері, на вікна — чомусь нам видається, що рушник обнизить панський вид нашої хати. Коли б ми глибше розуміли значення рушника, тоді інакше ставилися б до цього. Саме у вихованні молоді потрібно підкреслити вживання рушника і його значення для нас.

Думаю, що найбільше українці в Америці ідентифіковані з писанкою. Цей вид народного мистецтва так поширило і спопуляризувало ім'я українців, як ніщо інше. Писанка теж має свою традицію і значення. Це ж ще одна оберега, повна магічної сили, покрита символічною мовою, яку народ колись розумів і вірив у писанкову чародійну силу. Писанка мусіла писатися при певних умовах, щоб мати цю магічну силу. Сьогодні майже кожна українка пише писанки, але знову ж коли не простудіювати, не вивчити писанкової орнаментики, причину писання писанок, значення символічних знаків — людина без цього знання не завжди береться правильно до цього

мистецтва. Ми дуже багато маємо цієї неправильності в писанкарстві. От хоч би таке, як стилізація мотивів на писанці, які лише натякали на те, що зображували. Ніколи ці мотиви реалістично не зображувалися. Сьогодні бачимо масу натуралістичних маків, "базьок" тощо. При вивченні писанки треба повернутися назад до традиційних зразків, а їх дуже багато, треба тільки пошукати їх. Очевидно, що ніхто не може заборонити комусь розмальовувати реалістичні чи натуралістичні зображення, але тоді це вже не писанка, а розмальоване яйце. Тисячі взорів у писанці маємо не тому, що так багато мотивів. Навпаки, є тільки кілька мотивів — розетка, трикутник, чотиристоронній хрест, безконечні лінії. Майстерністю писанкарки в давнину було те, що з кількох мотивів могла зробити велику кількість взорів, комбінуючи їх в різні способи. І знову ж неправильний підхід до писанкового мистецтва походить від того, що ми вивчаємо техніку, але не зміст.

Можна говорити про кераміку. Хоч крім кількох мисткинь я не знаю чи хтось дійсно робить кераміку. Пересічно займаються розмальовуванням керамічних мотивів на готовому сирівці, форми яких не завжди відповідають українським керамічним формам. Треба познайомити дітей та молодь з правильними видами кераміки, з правильною кольористикою різних районів. А особливо натавровувати вишивану кераміку.

Про різьбу теж можна навчити, про її найкращі зразки і що неправильно діється в різьбі сьогодні. Не все, що продукується на Україні, є правильне чи побудоване на народних клясичних зразках. Є багато різних спотворювань і ми мусимо на це дивитися критично, але в той же час треба нам направити те, що ми зле зробили.

Знайдеться багато, що скажуть мені: "Пощо того всього — я українець не тому, що вишиваю чи маю вишивку в хаті". Правда — не треба цього всього мати і вміти, щоб бути українцем. Але молоді треба дати щось конкретне з того українства — мову, історію, літературу й культуру, куди й належить народне мистецтво.

Я знаю провідників, політиків, які майже нічого або дуже мало знають зі своєї історії чи політичної думки. Чи це добре? Мабуть, ні! Я знаю людей, які постійно насміхаються і іплять з молодих чи старших емігрантів, які неправильно говорять по-українському, але ті самі люди нічого не роблять, щоб свою мову вдосконалити, щоб її очистити і постійно роблять помилки, наприклад, "де ти йдеш" замість "куди ти йдеш", "ходи тут" замість "ходи сюди", "противно" замість "навпаки" і багато інших. Ми мусимо піднести знання українського мистецтва до рівня, яке йому належить і до правильного практичного застосування. Не допустім до того, щоб народне мистецтво було заневищене і вбите, так як ми вбили тут, в Америці, традицію колядування. Слава Богу, що коляда відроджується на Україні.

Так як український народ зберігав своє народне мистецтво в рамках традиційності, так ця традиційність зберегла народ для української нації. Коли верхівка, еліта народу переходила з одного табору в другий, залишаючи народ на поталу, простий народ зберігав українське ім'я. Отож віддаймо належне місце народному мистецтву в нашій праці з дітьми та молоддю.

ЛЬВІВСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МОЛОДІЖНИЙ ТЕАТР

Архітектура старого Львова вже сама по собі — вишуканий театральний майданчик. Отже немає нічого дивного в тому, що декораціями до першої вистави Львівського українського молодіжного театру стало т. зв. італійське подвір'я, що у будинку купця Корнякта на площі Ринок у Львові. Театр показав тут драматичну поему Ліни Костенко "Сніг у Флоренції", в якій розповідається про долю мистця епохи Відродження Джованфранческо Русічі. В кінці життя він, старий, закинутий долею в містечко Тур, зустрічається зі своєю молодістю. Легкі обриси арок, зруйновані часом кам'яні плити, мур, що заріс плющем, — все це переносить виконавців та глядачів на батьківщину Відродження та Русічі, в Італію, яку скульптор був змушений покинути. Надхненно, на високому професійному рівні ведуть палкі діалоги актори Володимир Кучинський (Старий) та Олександр Гречановський (Флорентієць). Ті ж самі слова можна віднести і до іншого виконавця Старого — Олега Драча та до всіх акторів.

Ліна Костенко відноситься до числа тих мистців, які "В часи насильства, підступу й підлоти / Мистецтвом ушляхетнили умі."

Отже не дивно, що одне з найважливіших місць у її творчості займає тема творця, його призначення та долі. Роман у віршах "Маруся Чурай" розповідає про легендарну українську поетесу XVII ст. Композиція за цим романом лягла в основу вистави "Проща" ("Маруся Чурай"), де головну роль виконує Тетяна Каспрук і проводить цілу виставу на "оголеному нерві".

"Проща" йде в декораціях львівського художника-графіка Андрія Гуменюка, який стилізує народний розпис дерев'яних церков і будує сценічне оформлення за принципами іконостасу.

Велику роль у "Марусі Чурай" відіграє етнографічний елемент: справжні строї, пісні, що належать Марусі (до речі, драматичні актори прекрасно їх виконують) — все створює неповторну атмосферу присутності, теплоти.

Вистави за творами Ліни Костенко ("Сніг у Флоренції" та "Маруся Чурай" часто граються разом, в один вечір) стали для молодих акторів, що покинули спокійне життя у державних театрах, присягою на вірність мистецтву.

Молодіжний театр виник у 1988 році як театр-паросток, театр-лябораторія. Група молодих акторів, яку очолив Володимир Кучинський, учень відомого режисера Анатолія Васильєва, вирішила створити

незалежний театр, де б весь творчий процес був спрямований на розкриття індивідуальностей кожного. Так поступово театр прийшов до ситуації, що вже існувала у 20-30-их роках в театрі геніального українського режисера Леся Курбаса: це система майстерень — акторських, режисерських та студії. Така організація роботи дає можливість кожному працювати з максимальною віддачею, не тільки відкрити свій талант, але й постійно його вдосконалювати.

Основний девіз Молодіжного — невтомний творчий пошук нових форм, нової драматургії (в репертуарі театру — твори ставляться або вперше, або наново відкриваються через десятки років забуття). Тому не дивно, що поруч з поетичною виставою "Сад нетанучих скульптур" виник "Двір короля Генріха III" О. Дюма — шокуюче нове видовище у сучасному українському поетичному мистецтві, де актори показали себе у такій багатолікій якості, що можна сміло казати про такий рівень майстерності, якому доступні різноманітні манери гри.

Через півроку театр показав "Закон" Володимира Винниченка, де пошук вівся вже в напрямку внутрішнього психологізму образів. Діючи скупими зовнішніми засобами, актори Т. Каспрук, О. Драч, П. Микитюк, Н. Половинка зуміли глибоко проникнути у морально-філософське сприйняття світу В. Винниченка, зустріч з творчістю якого стала для трупи не просто черговою прем'єрою, а відкрила новий напрямок у творчості (готується його п'єса "Між двох сил").

Однією з ознак Молодіжного є вміння працювати з поетичними творами, але композиція, присвячена

Сцена з вистави "Маруся Чурай". Гриць — Олег Драч. Маруся — Татіяна Каспрук.

"Marusia Churaj." Scene from the production. Hryc' Oleh Drach, Marusia Tatiana Kaspruk.

боротьбі та творчості Василя Стуса стала не просто мистецькою подією, але й протестом проти замовчування цього імени. Трагічна доля поета, що загинув у брежнєвських таборах, стала для молодих акторів прикладом мужности, адже театрові довелося відчувати на собі тиск бюрократичної машини. Але відстоявши існування програми в репертуарі, театр відстояв і своє право говорити на повний голос. Крім сучасної української поезії, що звучить у виставі, були підготовані композиції за творами Б. І. Антонича і Т. Шевченка, який подавався без удаваної патетики, таким, яким він є для нас тепер. Театр звернувся і до поезії "розстріляного відродження", яка була викреслена з української культури понад півстоліття.

Всі перелічені роботи поставив художній керівник театру, але в репертуарі є вистави й інших режисерів: "Останню ніч Сократа" С. Цанєва поставив А. Ротенштайн, а "Чарівну рукавичку, або Чудеса Щедрого вечора" — актор театру Андрій Тимчишин.

Невдовзі львів'яни побачать прем'єру за творами Лесі Українки "На полі крові" та "Йоганна, жінка Хусова" у постановці В. Кучинського.

У Львові існує живий, творчий театр, який відрізняє прекрасний смак у підборі репертуару, інтелігентність та майстерність виконавця, високий професійний рівень. А головне — своє, неповторне обличчя. Навкруги театру гуртується не тільки театральна, а взагалі творча львівська інтелігенція, що ще раз нагадує майстерність "Березоля".

Театр молодіжний, отже всі ще молоді. І справа не у віковому цензі: "Хай не здається це легковажним, — у театрі ми шукаємо еліксир молодости", як сказано у творчому маніфесті Молодіжного театру.

МАРІЯ ЧУМАРНА

КОВЧЕГ

Я не зрікаюсь вас. Із праглибин
я пам'яттю напружено пульсую —
так ніби кров'ю суджених годин
усіх віків енергію несучи я.

Так ніколи, так ніколи мені:
не встигну знати всіх імен народу.
Етруски, скіфи, анти, — їхній гнів
в моїй любові чорним жалом сходить.

Хто як вмирав — чи пішо, чи в сідлі,
хто у степу, а хто в дрімучій пущі,
хто був окутий золотом в землі,
а хто лише корінням всевидючим...

Хто з вас був духом вільний, як вулкан,
а хто рабом убогим та неситим,
це небо вічне — спільний наш курган,
у цій землі ми рідні — вічні скити.

Але безлюдні вже наш Чумацький Шлях.
Помалу заростає полянами.
Все менше ми мандруємо по світах —
так гірко кличе ця земля під нами...

Так ніколи, так ніколи гребти
в чужих річок замулені пороги.
Вирівнюєм натомлені хребти.
Вирівнюєм розгублені дороги.

Бо час такий — не поодинці нам
тепер ні жити, ані померати.
Бо в Леті повінь. І несе вона
ковчег всесвітній для страшної страти.

Все має на ковчег отой зійти:
потопні води із льодовиками,
всі виміри земні, усі світи,
небесна твердь і вогнедишний камінь.

Могили ваші і сумні степи,
і рік змілілих пересохлі жили.
І вік пребутній, що не наступив,
і той, котрий бездумно ми прожили.

Зійдімось разом, як одна рідня.
На цій межі присядьмо на дорогу.
А хто запросин Роду не прийняв, —
останню той відкинув засторогу.

Великий Роду! Розімкнуйтеся Час.
Вставайте всі — з найближчого Мовчання.
Як наша мудрість не порадить нас —
зійдемо разом на той ковчег печальний.

Великий Роду! Не втече ніхто —
ні в склепи*, ні в музейні фоліанти.
Це не очисний первісний потоп:
загинуть всі — етруски, скіфи, анти.

Загинуть всі — звитяжці і кати,
і бунтарі, і діти безневинні.
Якщо любов усіх не освятить —
попливемо по тій ріці огненній.

"Дзвін" ч. 4, 1990

*склеп — гробівець.

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

Vol. XLVII

JUNE 1990

Editor: Marta Baczynsky

JURKO BOJKO

SHLJACH, A NEW WAY FOR THE ARTS IN UKRAINE

Товариство "Шлях" на відкритті виставки Опанаса Заливахи. Зліва на право В. Кауфман, Ю. Бойко, О. Заливаха, П. Гуменюк, О. Бойко, Ю. Кох, М. Крицький, А. Гуменюк, Ю. Юркевич.

Association "Shljach" at the opening of the art exhibition of Zalyvacha. Standing fr. l: Kaufman, Bojko, Zalyvacha, Humeniuk, Bojko, Koch, Kryuckyj, Humeniuk and Jurkevych.

Totalitarianism in a time frame is characterized by stagnation of the political, economic and cultural life. That's why in the last few years we found it necessary to clean up the creative atmosphere in Ukraine from the artificial and unwelcome conjectures. Isn't the most important task for today the uprooting of the mundane in preparation for a pure environment conducive to a genuinely creative process? This is an enormous undertaking, considering that in the last seventy years the cultural environment was so demoralized that to bring it back to health would take years and years.

The socialistic approach to the arts, socialist realism, created by the totalitarian system destroyed an artist's every original initiative. As for artists who could not or would not adhere to the principal of "equality" for all, they were taken care of quickly; they were physically destroyed (executed or sent to labor camps). Others were destroyed morally and were "reconditioned" and in that state they created the "new socialist art." This then was the party activity pertaining to culture in socialist Ukraine.

In the 1920's and 1930's Halychyna was the real center of European art. Artists such as S. Hordynsky, V. Perebyjnis, O. Hryszenko, M. Hluszenko, M. Butovych,

M. Andrijenko-Hechytajlo, among others, educated in Europe, were acclaimed for their talent in European art circles and through them the world became acquainted with and appreciated Ukrainian art. In exhibitions which were mounted in Halychyna side by side with the works of I. Trush, O. Novakivsky, P. Kowszun, M. Butovych, L. Getza, J. Muzyka, P. Cholodnyj, M. Osinchuk, R. Selsky, W. Lasovsky, R. Lisovsky, O. Kulchycky, were exhibited the works of Van Dongen, Severini, Tocci, Picasso and others.

Many art associations thrived at that time, among them "Rub" which was an ideologically motivated group of artists who were students of Oleksa Novakivsky; ANUM, which was an association of free Ukrainian artists; "Artes", "Spokij", "Zarevo" — the latter two were associations of Ukrainian artists in Warsaw and Krakow.

These associations produced publications which contained highly professional articles which analyzed artistic trends and tendencies, and were written by individuals such as W. Sichynsky, P. Kowszun, S. Hordynsky, V. Lasovsky, B. Chmeliuk, O. Hryszchenko, among others. (At that time the arts were not contaminated with party politics nor were they twisted as they are today). The design aspect of the printing and publishing indus-

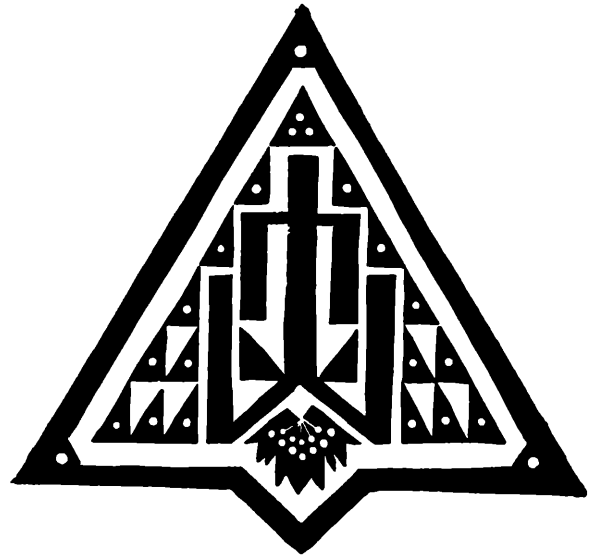
try reached great heights at that time which reflected the true aesthetic tastes of the people of Halychyna.

On the other hand there was great poverty in the arts in Soviet Ukraine in the 1930's. Mychajlo Dragan wrote about one exhibition in which Soviet artists participated in which he says that the only themes apparent are militarism, sports, the construction industry and children. The last subject is of a totally lyrical character, as if to escape from the depressing sameness. The artists in Halychyna grieved for the fate of the arts in Ukraine that was forced to serve the Soviet administration. Here is an excerpt from an art diary describing an exhibition of Ukrainian Soviet artists in Paris in 1932: "The exhibition was called *Soviet Art* but the exhibit featured Ukrainian artists exclusively. This "universal" name given to the exhibition from which the word "Ukrainian" was omitted totally, greatly disturbed us. We would like to focus the attention of Soviet art groups to attempt to influence the little-cultured representatives of the Soviet government. Those emissaries in their posts in missions and consulates in other countries come in contact with artists perhaps for the first time in their lives, and not knowing ethics, do them harm." (*Mystectvo*, 11-111, Lviv, 1932). The validity of this statement still holds for today, maybe it has even more so. The word *Soviet* brings the varying characteristics of nations which live within the territory of USSR down to one level; the word *Soviet* is dangerous to the very existence of any national culture.

In 1939 when the Red Army entered Halychyna it brought with it a new socialist art. Most artists greeted these changes without any particular enthusiasm. Some artists emigrated, but those that remained were forced to learn the new art under the sensitively watchful eye of Soviet watchdogs. This started the period of deterioration in the cultural life of Halychyna.

The first new concept to germinate was conformism; artists began to adjust to the new "method" although some did create artistic works on a high level, but these were hidden from the public eye. It was not necessary to wait long for the results of socialist realism — the work of various artists could not be distinguished one from another since the style and themes were the same — all socialist in nature. The lack of talent was rampant and show of originality was quickly squashed. Even an agency was formed within the political system to destroy art. In Halychyna this agency took the form of the Art Union after 1939. It worked on the basis of various privileges: the acquisition of materials, commissions, participation in exhibitions, and others. It was very difficult to function independently and people who attempted to do so were coerced by various methods.

During the German occupation cultural life did not die. From 1941 to 1943 exhibitions were mounted by the Association of Ukrainian Painters under the direction of M. Osinchuk and in 1942 under I. Ivanec. This Association continued the activities of ANUM (Association of Independent Ukrainian Artists). In the history of Soviet

*Емблема товариства "Шлях". Автор Володимир Кауфман.
Emblem of "Shljach." Author Wolodymyr Kaufman.*

art there is no mention of the Association of Ukrainian Painters.

This ideological program lasted for almost fifty years (except for a brief respite during the 1960's), and had a degrading effect on the cultural centers of Western Ukraine. Very few individuals retained the right to call themselves artists. These were individuals who had the strength to withdraw themselves from this programmed industrialized art, and to put themselves and their art against the flow of dullards, callousness and those devoid of culture.

The mid 1980's heralded the start of democratic reforms. In Ukraine, cultural life was revitalized. However, in view of past performance, can one really trust the sincerity of artists who rapidly changed from ardent "socialist realists" to equally ardent avant-garde promoters? Let us not forget that conformism was a chronic disease imbedded in our cultural activists. That is why it is difficult to believe in the reformation of an artist who yesterday painted a steel mill and today offers his version of the Passion of Christ.

It became evident that the demoralizing process took on new forms and variants. Conformism became more refined, plagiarism was not as apparent as before. In as much as the Artist's Union almost lost its authority, it was not able to attempt the task of changing the prevailing situation.

Hence, the clear thinking members of the community came to the reasonable conclusion that the responsibility of straightening out the cultural environment rests on their shoulders.

One of the elements necessary to a healthy cultural life is the existence of independent supporting art groups whose creative thought would be liberated from the ills of totalitarianism and free from the litter caused by

socialist realism, so contrary to the thinking of the Artist's Union. The first such group formed in Lviv was the association of artists called *Shljach*.

The organization was formed in the Fall of 1988 with a membership of twenty painters, graphic artists, sculptors and collectors of folk and fine art. They are all talented artists, unique in their methods of expression. Their art is mature, their artistic paths chosen and secure irrelevant to the fact that they are still young (on average between 30 and 35 years of age). Each one is steadfast in his or her position in life and cares about the changes currently occurring in Ukraine.

The founding principles of *Shljach* were based on those of ANUM, since this group wished to continue the traditions upheld by the artists of ANUM. Therefore, *Shljach* stands against provincialism, against plagiarism, against amateurism and against opportunism in art. The group aspires to maintain the highest standards in the arts and looks to professionalism in its artists. *Shljach* supports the creativity of the contemporary, educated artist.

In the group's agenda is not only the popularization of the current productivity of the artists, but foremost it promotes the more noted examples of Ukrainian culture in the fine arts and folk arts. Consequently, the first auction sponsored by *Shljach* and under the aegis of the Ukrainian Cultural Fund, Lviv branch, was held in Lviv in 1988. In spite of pessimistic prognosis, the auction was extremely successful commercially, specifically as a result of the excellent selections of art works chosen for the event by members of the group.

The second important achievement of *Shljach* was its sponsorship of an exhibition featuring the works of Opanas Zalyvacha, one of the countless victims of the Breshnev regime in the 1960's. It would not be understated to say that this exhibition revitalized the creativity of the artist and returned him to the active ranks of Ukrainian culture.

The group readily cooperates with various independent organizations and institutions. Artists from *Shljach* lend their skills for promotional work in support of the variety theater *Ne Szurys'*, as well as for the theater of the youth; help with the art work in the production of the almanac *Jewishan Zill'ja* produced by the organization *Jewishan*, create and print cards which celebrate important Ukrainian historical events or are dedicated to commemorate noted figures in Ukrainian cultural life. The artistic excellence exhibited in these cards/documents influences the aesthetic tastes of the public.

The above mentioned activities do not hamper the members of *Shljach* in being true artists. This in fact, is supported by the group's first exhibition held in May 1989 at the Lviv Museum of Ukrainian Arts. The exhibition presented a wide panorama of artistic styles which testify to the growth and development of the creative process.

Featured at the exhibition was the work of sculptor

Mykola Andruszczuk, an artist of immense talent and stature. His participation in the exhibition gives a good outlook for the future. The artist is a master of technique, not afraid to experiment and makes use of the material in his hands to the fullest. The work of Andruszczuk displays intrinsic artistry and a thorough communion with his subject matter.

The majority of works at the exhibition were paintings. Petro Humeniuk presented a series of paintings called *Halychyna*. (It should be noted here that the Ukrainian landscape is one direction in the program of themes fervently explored by the artists in *Shljach*.) In Humeniuk's work there is restraint, intelligence and high level of professional cultural attainment. The artist rejects the various features of pictorial art which tend to make it a feast for the eyes. The artists also removed himself from the re-interpretation of contemporary life.

O. Kovalenko-Sabaldir became a magnificent colourist. His style is unique. His works are characterized by interesting attempts at various forms, full of emotional impact. They however, are not the end in themselves, but serve as a path to deeper understanding. J. Shymina's paintings reflect a high level of professional artistry, achievement of a goal, objectivity and clarity of expression.

Volodymyr Kaufman and Jurij Koch presented interesting works. They both however, are very actively involved in the fields of poster art and book design. J. Koch may be called "the poet of Lviv's nooks and crannies." The images of the city's old, out of the way streets and alleys, the facades of buildings showing their age — these works of J. Koch show a fine artistry and express psychological concepts. The paintings of V. Kaufman are interesting and multifaceted. He also showed graphic works together with his paintings. The artist favors experimentation and seeks new emotional expressions, particular only to himself. The color schemes of his works are calm, yet strong and fresh, and from them one can feel honesty, warmth and goodness.

The graphic works of Eva Markevych, Oles' Caruk and Andrij Humeniuk exhibit the successful utilization of linographics to best express pictorial depth and clarity of its genre. When Eva Markevych and Andrij Humeniuk support the classical approach to composition, then Oles' Caruk promotes the possibilities of new ideas in respect to form. In reviewing the graphic works represented at the exhibition, it can be concluded that the artists have already acquired a certain amount of material which they can display before the world with confidence.

The exhibition also showed the works of Hanna Dzul' (ceramics), Mykola Kryckyj and Stefan Juzefiv (paintings), Mychajlo Krasnyka and Halyna Novoszczevec (paintings, graphics). Some of these artists adhere to the traditional, realistic methods, while others seek new forms, free from prevailing manners and customs or natural life likenesses.

Cont. on p. 25

THE UKRAINIAN MUSEUM, A CULTURAL EXPERIENCE

MOROZ EXHIBITION AT THE MUSEUM

М. Мороз. Регенсбург. Церква Св. Покрови. 1949, Картон, Олія.

Mychajlo Moroz. Church of the Intercession of the Virgin, Regensburg. 1949, Oil on board.

On May 20th The Ukrainian Museum opened an exhibition of the paintings of Mychajlo Moroz. The creative work of this prolific and sensual artist extends over a period of six decades. The exhibition which features oil paintings, mainly landscapes, will be on view through June.

According to Dr. Jaroslaw Leshko, Associate Professor of Art at Smith College in Massachusetts, who wrote the essay in the exhibition catalogue, Mychajlo Moroz is "for many a major link with the highest achievements of Ukrainian cultural life of this century, of which his productive, distinguished career has become one of the signposts."

Moroz was born in 1904 in Plichiv, Western Ukraine and began his studies in Lviv in the 1920's with the eminent Ukrainian artist Olexa Novakivsky. In 1928 Moroz went to Paris where he studied at the Conservatoire National des Arts et Metiers and at the Academy Julien. Here he met the giants of the impressionist school such as Henri Matisse and Paul Cezanne, whose individual approach and characteristics of their style strongly affected the young artist.

From his trips abroad Moroz often returned to his native Ukraine, specifically to the picturesque regions of the Carpathian Mountains. Here the full impact of the Ukrainian landscape, its people and their cultural heritage brought into focus the surrounding abundant beauty and wealth, allowing the artist to draw from its bound-

less configuration of motifs. Moroz's continued reference in his work to the religious, cultural and historical aspects of Ukraine underline his love of and pride in his heritage. Dr. Jaroslav Leshko, who wrote the introductory essay to the exhibition's catalogue states that the idea which is central to the beliefs of Mychajlo Moroz is "that the long, illustrious history of Ukraine should be viewed in a universal cultural context to which it is an important contributor."

Moroz belongs largely to the tradition of landscape painting which unashamedly reveals his abiding love of nature. Dr. Leshko comments on this particular aspect: "Moroz has always been conscious of the important artistic trends developing around him, yet he has chosen to pursue in his art nature's inexhaustible motif. It is in nature that he feels most at home and at peace, while he is immersed in its processes, his work attains its most eloquent voice."

The artist came to the United States in 1949. Dr. Leshko writes: "Although Moroz's art will always be most closely linked with his Ukrainian identity, it is important for us to realize that during his forty years that the artist has lived in the United States, he has painted many of this country's most beautiful natural sites and that these works represent his most mature phase. As such, Moroz must also be viewed among the preminent contemporary landscapists of America."

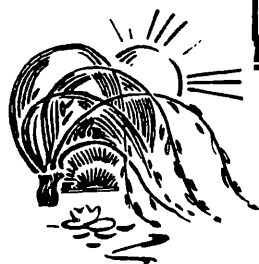
М. Мороз. Кенігзес. 1946, Картон, олія.

Mychajlo Moroz. Kenigsee. 1946, Oil on board.

I dreamed I was walking along the beach with the Lord, and across the sky flashed scenes from my life. For each scene, I noticed two sets of footprints in the sand; one belonged to me, and the other to the Lord. When the last scene of my life flashed before us, I looked back at the footprints in the sand. I noticed that many times along the path of my life there was only one set of footprints. I also noticed that it happened at the very lowest and the saddest times of my life.

I questioned the Lord about it. "Lord, You said that once I decided to follow You, You would walk with me all the way. But I've noticed that during the most troublesome times of my life, there is only one set of footprints. I don't understand why, in times when I needed You most, You would leave."

The Lord replied, "My precious child, I would never leave you during your times of trial and suffering. When you see only one set of footprints, it was then that I carried you."

ABOUT WOMEN

Coed? No way!

Mills College, one of the nation's oldest colleges for women in Oakland, California, will soon join the ranks of the numerous learning institutions which have integrated their student body in order to stay in business. 138 years of tradition as a women's college will come to an end when in the Fall of 1991 men will be admitted as undergraduates. According to a New York Times report (May 5, 1990), only 93 colleges will remain solely women's colleges in the country, down from nearly 300 in 1960.

But the students of Mills College are not taking the decision of the trustees sitting down. A full scale protest has erupted and the students have vowed to shut the school down, hoping to reverse the unfavorable decision. Students cite studies which show that women educated in women's colleges are more apt to achieve higher positions in private and public sectors. Students also fear that men would take over the leadership on the campus and change the dynamics in the classroom to their advantage and to the detriment of the women.

It is interesting to note though, that Mills College has admitted men as graduate students since the 1930's.

Vive la difference!

A petition signed by 150 students at Wellesley College, a prestigious women's college in Boston's suburb, protested the invitation of *First Lady Barbara Bush* as the graduating class' commencement speaker. "To honor Barbara Bush as a commencement speaker is to honor a woman who has gained recognition through the achievements of her husband, which contravenes what we have been taught over the last four years at Wellesley," read the petition.

The big questions here of course is whether Mrs. Bush is the proper role model for the young women about to graduate. Actually, she was not the first choice as of the Wellesley's seniors, who voted last spring to invite Alice Walker, the feminist who wrote "The Color Purple," but declined the invitation.

However, Mrs. Bush was not at all upset about the outspoken opinions of some of the members of the graduating class. Being the gracious and understanding lady that she is, Mrs. Bush said: "I chose to live the life I've lived, and I think it's been a fabulously exciting, interesting, involved live. In my day, they probably would have been considered different. In their day, I'm considered different. *Vive la difference.*"

Save your heart!

The AARP Bulletin, May 1990 stated that according to a recent study of nearly 116,000 middle aged women, those in the heaviest weight category (more than 30 percent above ideal weight) were three times as likely as lean women to suffer from coronary heart disease, heart attack or angina. Even women who gain just 20 pounds between their late teens and middle age doubled their risk.

There is no shortage of information today on what to do to lead a reasonably healthy life. A low-fat diet and a sane program of exercise, barring any inherent physical or physiological detriments, should be adhered to.

Status of Women.

Last year in October the New York City Commission of the Status of Women and New York University's School of Education, Health, Nursing and Arts Professions co-sponsored a half-day conference, **Four Years After Nairobi: Where Women Stand Now**. The purpose of the conference was to review the progress and achievements, as well as the setbacks in the commitment to carry out the mandate set forth in the *Forward Looking Strategies for the Advancement of Women to the Year 2000*. The 371-page document was adopted by 157 governments at the end of the United Nation's Decade for Women.

Kristen Timothy, Senior Officer, Women's Issues, at the United Nations said that *Forward Looking Strategies*

Cont. from p. 22.

Without doubt, *Shljach* embraced a variety of very different artists. And yet they are all united in the fact that they are talented and unique in their talents. Seeing just some part of their collective talent is convincing enough that we have a remarkable group of unusual artists who seek their own ways of expression.

It is important to keep in mind that Ukrainian art has no right to seclude itself within its local framework. In its development it must be parallel to the development of world art, as was in our tradition to do so. Traditions teach how to be contemporary.

The art works of the members of *Shljach* were also shown at the international exhibition *Impreza '89* held in Ivano-Frankivsk, at the end of 1989. Also, their work was outstanding and rewarded with citations. This exhibition also emphasized the *Shljach* artists' superior mastery of their craft.

Currently, a new exhibition is being prepared by the group. Let us hope that it will become a landmark in the arts in Ukraine.

(The above article was translated from Ukrainian. It was received from Ukraine and published in the April, 1990 issue of OUR LIFE.)

has become a blueprint for evaluating and implementing programs. Serious efforts are made to insure that all programs (health, education, employment) are evaluated in terms of how they impact on women and women's roles in the decision making, planning and design of programs. This in turn insures that the available assistance is permeated with a deep concern for women. She went to say that women's role in society has become an integral part of U.N.'s agenda.

According to Ms. Timothy, the U.N. has made a commitment to focus on four major issues concerning women in the next several years: 1) the economic and political empowerment of women; 2) women's economic role within and outside of the family; 3) women and the environment; and 4) women and peace.

Speakers on behalf of Third World nations underlined the harmful effect that national debt, overpopulation and poverty have had on women in their respective areas. They outlined the activities and plans of their individual agencies which assist women in economic development and ensure their participation in policy decisions from the grass roots level and up.

The newly appointed U.S. Representative to the U.N. Commission on the Status of Women, *Juliette C. McLennan* was a speaker in the **Women of the United States** segment of the conference. She said that she intended to meet on a regularly scheduled basis with representatives of women's groups and state commissions on the status of women concerning three priority subjects: literacy and women's access to information; strengthening procedures at the Commission of the Status of Women for investigating and reporting exploitation and abuse of women in various countries; and ensuring that women become more active participants in planning for progress, specifically in the area of business ownership. According to her, women are opening businesses at one and one half the rate of men.

Mary Purcell, former President, American Association of University Women, in her speech chided the U.S. for its failure to support the Equal Rights Amendment, pointing out that presently there is no national machinery in place for monitoring progress or setbacks in women's equality. She urged the U.S. to ratify the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. She also focused attention on the influential role of the Council of Presidents, which is comprised of the leaders of 49 women's organizations who are committed to the issues raised in the *Forward Looking Strategies*. The group also promotes a Women's Agenda which is presented to the U.S. Congress annually.

The participants of the conference concluded their session with a "Pledge to the Family of Earth:"

I Pledge allegiance to the earth and to the flora, fauna and human life that it supports, one planet, indivisible, with safe air, water and soil, economic justice, equal rights and peace for all.

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ

29 січня 1990 року відійшла у вічність на 84-му році життя артистка, мисткиня слова й знаменитий режисер — **КАТЕРИНА БРАНКА-КРИВУЦЬКА**.

Народжена на Полтавщині, театральну освіту здобула в Києві в Музично-театральному Інституті ім. Лисенка та виступала в театрах: "Березіль", "Музична Комедія", "Театр Революції", "Іменем Станіславського" та "Іменем Шевченка". Ролі — різноманітні: героїчні, ліричні, характерні й комедійні, але зі всіх вив'язується знаменито, тому й не диво, що Аркадій Любченко писав про Софію з "Безталанної": "... Бранка зростає в неабиякого майстра глибокої, психологічної розробки образу...", а про ролі Наташі з "Безталанної" так висловлюється: "Треба мати багато художнього такту й уміння, щоб так натурально відтворити розпечену натуру аристократки, примхливу вдачу дорослої дитини, бездушну ляльку перейняту панськими забобонами". Не менші похвали дістає від художнього керівника театру ім. Пушкіна О. Крамова за роллю Мавки в "Лісовій Пісні": "... Роль зіграна чудово...".

В час воєнного лихоліття приїздить в Галичину. Виступає в театрі малих форм "Веселий Львів", а також як рецитатор чи то на академіях чи літературних вечорах. Після святкування 40-ліття літературної діяльності О. Олеся у Львові, так пише про її виступ В. Куліш: "Сповнені вогню і сили полум'яні поезії Олеся... знайшли в майстерній інтерпретації К. Бранки своє повнокровне виявлення. Із запалом і виразністю артистка зуміла підкреслити палкі заклики автора до свого народу і його непохитну віру у відродження рідної країни...".

В 1949-му році приїздить до Дітройту. Включається в громадську працю разом зі своїм чоловіком та вступає в ряди Союзу Українок Америки. Годі вчислятись всі її численні мистецькі виступи, чи то на святкових академіях, чи літературних вечорах, але чи не найбільше залишився в пам'яті нашої громади "Вечір художнього слова й пісні", присвячений Шестидесятникам (1966 р.). В своїй рецензії В. Несторович писав: "...Все це було подано в такій гарній поетичній формі, що слухачі були захоплені талантом артистки".

Проте Катерина Бранка-Кривуцька не вдоволяється лиш особистими виступами, вона старається передати своє знання молодшому поколінню та виплекати в нього любов до рідного, мистецького слова. Ставить з молоддю "Іфігенію в Тавриді", "Лісову пісню", "Одержиму", "Чудо Орфея", "Айшу та Махомета" — Лесі Українки, "Великий льох", "Кавказ", "Причинну" — Тараса Шевченка та багато інших. Творить театральний гурток при 56-му Відділі та ставить з ним "Останній сніг" Л. Старицької-Черняхівської. Б. Нижанківський писав, що "Бранка-Кривуцька є одним високкокваліфікованим знавцем театральної справи. Як акторка і як режисер вона відзначається винахідливістю і солідністю в своїй праці. Це переконливо потвердила вона виставою драми Старицької-Черняхівської "Останній сніг", що 11 березня 1960 р. була поставлена в нашому місті".

Від 1966 р. К. Кривуцька провадить лекції мистецького слова в школі українознавства Т-ва "Рідна Школа" та підготує учнів до численних виступів. А вже найкращим завершенням її режисерування була п'єса Л. Українки "Оргія", яку ставить драматичний гурток при хорі "Трембіта" (що складався з бувших учнів школи українознавства). Марія Гарасевич писала: "Не дивлячись на те, що ми вже звикли до високого рівня всього, що ставить Бранка Кривуцька, "Оргія" переросла всі сподівання глядача". Не диво, що 56 Відділ СУА вшанував свою членку окремим вечором з нагоди 30-літньої театральної праці, а Округна Управа 1985 р.

надає їй почесне членство під час бенкету з нагоди святкування свого 50-ліття.

Катерина Бранка-Кривуцька займає пост в Будівельному Комітеті 1973 р., а в 1975 стає культурно-освітньою референткою при Окрузі. Співпрацює також з виховною референтурою при Головній Управі та є виконавцем ленти з казочками "Цілий світ — велика школа". Так як в кожній праці, так і тут не вдоволялася пересічним, але все прямувала до вершин! Щоб залишити по собі пам'ятку, видає в 1982 році платівку з мистецьким словом, а потім ще й ленту (1983), саме напередодні своєї важкої, затяжливої недуги.

Покійна не мала дітей, по смерті мужа жила самотньо, але за те її родиною стала молодь Дітройту, яка користалася з науки незабутньої артистки-режисера. Ті, що ходили на проби та підготовлялися до виступів, відносилися до неї з великою пошаною. Найкращим прикладом прямо синівського віддання виказався д-р Микола Григорчук, який надзвичайно опікувався п. Катрусєю продовж цілої довгої недуги та зайнявся похороном. Також годиться згадати віддану опіку п. Пилип, яка прийняла п. Кривуцьку до своєї хати та опікувалася нею до останньої хвилини з правдиво християнською любов'ю.

Похоронено Катерину Бранку-Кривуцьку біля її чоловіка Володимира Кривуцького на цвинтарі св. Андрея в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

Хай пам'ять про Неї залишиться між нами назавжди!

Омрія Лончина

"НАШЕ ЖИТТЯ", ЧЕРВЕНЬ 1990

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

*М. Мороз. Озеро в горах Кецкел. 1982, Картон, олія.
Mychajlo Moroz. Lake in the Catskill Mountains. 1982, Oil on board.*

РЕТРОСПЕКТИВНА ВИСТАВКА ТВОРІВ МИХАЙЛА МОРОЗА

експонується в Українському Музеї від 19 травня до 17 червня. Представлені твори ілюструють більш як півстолітній тернистий шлях мистця. Огляд їх дає краще розуміння незаперечного зв'язку між образами раннього і пізнього періодів його творчості. Мистецтво Михайла Мороза тісно пов'язане з його українською ідентичністю, а його твори мають міжнародне визнання.

Михайло Мороз народився 7 липня 1904 року в с. Пліхів Бережанського району Тернопільської області. Мистецьку освіту отримав у школі Олекси Новаківського у Львові, в Академії Жульєна та Національній Академії Мистецтва у Парижі. Його твори експонувалися в галеріях Нью-Йорку, Парижу, Торонта, Сиракюз, Риму. Куратором виставки та автором тексту каталогу є Ярослав Лешко, доктор мистецтвознавства.

ВСЕ ІНТЕНСИВНІШОЮ СТАЄ СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНОЮ

Одним з завдань Українського Музею в Нью-Йорку є популяризувати українське мистецтво, культуру. Під час "гласности" виникли великі перспективи для співпраці і обміну виставками. На наше запрошення з виставкою "Пам'ятки архітектури та їх реставрація" приїхали директор Українського спеціального науково-реставраційного проектного інституту (Львівська філія) Іван Могитич та перший заступник голови Львівської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури Ігор Кудин. В музеї відбулася доповідь про "Реставрацію і охорону пам'яток історії та культури". Іван Могитич проілюстрував свою доповідь діапозитивами з об'єктів реставрації пам'яток архітектури, монументального та станкового малярства. Ігор Кудин пояснив слухачам, які завдання і функції стоять перед Товариством охорони пам'яток історії та культури, про те, що організація працює на громадських засадах, і здебільшого кошти на реставрацію постачає саме ця організація. Слухачі були надзвичайно зацікавлені тими проблемами, які заторкувались у доповідях, а їх незліченна кількість питань-відповідей була підтвердженням цього.

Із книгами до виставки "Мистецтво оформлення книги 20-их — 30-их років" приїхала заступник директора Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР Світлана Грабовська.

ПОШИРЮЄМО ІНФОРМАЦІЇ ПРО МУЗЕЙ

27-ий Відділ СУА в Пітсбурзі організував полуденок для своїх членів. Основною метою імпрези було проінформувати союзнянок та гостей з цієї околиці про працю Музею. З доповіддю виступила його директор Марія Шуст. Вона говорила про важливість існування нашого музею та про значення його в популяризації української культури, особливо тепер, під час "гласности", коли відкривається широке поле для спільної праці та можливість експонувати твори мистецтва України в нашому Музеї. Свою доповідь ілюструвала діапозитивами про виставки, наші колекції та освітні програми.

С. Гнатенко

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ

*Делегатка Головної Управи СУА І. Чайківська вручила почесну грамоту голові 82-го Відділу Івані Клим.
25th Anniversary of Branch 82. Irena Chajkivsky presenting citation to Iwanna Klym, Branch president.*

Здається, ще недавно 82-ий Відділ СУА в Нью Йорку відзначав своє 20-річчя, а вже 22 вересня 1989 року ми святкували його срібний ювілей.

Гамірно було в залі Спортивного клубу, де зібралося около 100 учасників. Відкриваючи зібрання, голова Відділу Іванна Клим привітала гостей і попросила відмовити молитву, а також хвилиною мовчанки вшанувати пам'ять тих членок, які за час існування Відділу відійшли у вічність, а було їх тринадцять. У своєму короткому слові голова сказала, що історія Відділу починається з Бронксу, де в 1964 році в дуже несприятливих умовах Відділ розпочав свою працю, проте добився значних успіхів завдяки малій групі ентузіасток. З'ясовуючи основні етапи діяльності Відділу, голова вказала на те, що вони проходили у двох напрямках: внутрішньоорганізаційному та суспільно-громадському. Особливу увагу присвячено культурно-освітній і мистецькій ділянкам, суспільній опіці, товариському життю, заходам, спрямованим на виховання дітей і молоді.

Дотеперішні успіхи Відділу стимулюють членок до дальшої праці, девізом якої є слова Уляни Кравченко:

*Постійний труд
Лиш дасть нам перемогу,
Лиш з діл нащадки муть
Судити нас...*

З рамени Окружної Управи голова вручила квіти засновниці Відділу Ірині Падох і передала ведення програми заступниці голови та культурно-освітній референтці Ірині Іванчишин. Членкам, які пробули у Відділі 25 років, були вручені відзначення.

Історію Відділу за чверть століття висвітлила секретарка Відділу Олександра Кіршак. З її слів присутні довідалися, що засновницею Відділу була тодішня організаційна референтка Округу СУА Нью-Йорку Ірина Падох, а першою головою енергійна Докія Лисько, колишня членка Союзу Українок у Львові, яка добилася того, що протягом року Відділ зріс з 11 до 42-ох членок. З перших же днів Відділ включився не тільки у внутрішньоорганізаційну працю, але влаштовував імпрези, вечори, доповіді і зустрічі з діячами культури. Імпрези проходили на високому рівні. На заклик Централі СУА членки брали активну участь у маніфестаціях-протестах, голодівках, писали листи до сенаторів і конгресменів в обороні наших політв'язнів. Відділ запротестував в ЮНЕСКО проти нищення пам'яток української культури на рідних землях та писав листи до Організації Об'єднаних Націй в обороні заарештованих наших діячів в Україні.

З інформативною ціллю для американського громадянства влаштовувано в американських бібліотеках і коледжах виставки народного мистецтва та англomовних видань про Україну. До українських вояків у В'єтнамі висилано святочні картки і дарунки, як також різдвяні та великодні привіти, записані на стрічку. Відділ присвятив багато уваги вихованню дітей. З ініціативи Ірини Іванчишин вперше на терені Америки засновано Гурток юних книголюбів, який мав свою бібліотеку, влаштовував імпрези. За організацію цього гуртка Відділ був відзначений на 15-ій Конвенції. Для середньошкільної молоді виховна референтка Дора Британ організувала курси сальнових танків під проводом балерини і вчительки Роми Прийми-Богачевської. Для найменших дітей видано платівку, а пізніше касетку "Послухайте, діти". Окремий Комітет під головуванням Іванни Клим доложив усіх зусиль, щоб вона була видана якнайкраще, сприймалася охоче дітьми і дитячі пісні не пішли в забуття. З ініціативи Іванни Клим при Відділі зорганізовано гурток молодих талантів під назвою "Молода Муза", яким опікувалася редакторка Уляна Любович.

Такі заходи як спільна просфора, свячене, Андріївські вечори, запуски, осінні ярмарки давали змогу членкам та їхнім родинам познайомитися і зжитися в одну родину. Членки Відділу займали пости в Окружній Управі Нью-Йорку, входили до комітетів для спільних починів, влаштування конвенцій і т.д. Багато уваги Відділ присвятив Українському Музеєві і є його членом. По сьогоднішній день Відділ дав на Музей 5,562 долари. Широко розгорнута харитативна допомога потребуючим у Бразилії, Польщі, Україні. Протягом 25-ти років на суспільну опіку видано 9,100 доларів. Ці гроші отримано з добровільних датків членок і збірок від громадянства.

Підтримуючи існування журналу "Наше Життя", 82-ий Відділ започаткував Запасний фонд журналу скромною сумою 350 доларів. Нині пожертви на

Запасний фонд "Нашого Життя" становлять 5,831 долар.

Олександра Кіршак підкреслила, що членки 82-го Відділу завжди працювали з посвятою та жертвенністю і, відзначаючи свій срібний ювілей, вдячні тим першим організаторкам Відділу і горді, що належать до великої жіночої організації, якою є Союз Українок Америки.

Закінчуючи свою доповідь, Олександра Кіршак вручила почесну грамоту голові Відділу Іванні Клим.

У мистецькій програмі виступила Христина Карпевич, яка під акомпаньямент піаністки Соні Шерег відспівала: "Ой вербо, вербо", "Ох скільки струн", "Верніться, сні мої". Присутні нагородили співачку довготривалими оплесками. Потім виступив колишній член Гуртка юних книголюбів Ігор Раковський, мол. Він дав характеристику виховної дії цього гуртка, а колишня членка "Молодої Музи" Ольга Шевчук прочитала цікавий нарис-фантазію власного пера "Топірець". Гумореску "Імпromptу" Людмили Канюги, колишньої членки Гуртка юних книголюбів у зв'язку з її відсутністю прочитала мати авторки Наталія Канюга. На закінчення мистецької програми вокальний ансамбль Відділу виконав "Баляду про мальви" (слова Б. Гури, музика В. Івасюка), "Вечірню пісню" (слова і музика Я. Іщенка, обробка Зої Маркович) та коломийки на тему життя Відділу власного укладу. Акомпанювала Соня Шерег. Делегатка Головної

Управи І. Чайківська склала привіт і вручила почесну грамоту Відділові. Голова Окружної Управи Л. Гой також вітала Відділ з ювілейним святом і вручила грамоту признання за пророблену працю та попросила присутніх відспівати многа літа.

Були представлені гості за головним столом, а Леся Кіршак подякувала чоловікам членок Відділу за постійну допомогу. Вона вручила квіти делегаткам Головної Управи, "Нашого Життя" та голові Окружної Управи СУА міста Нью-Йорку. Під час обіду були прочитані письмові вітання, а також виступили з вітаннями: д-р І. Серант від себе і дружини, від кредитівки "Самопоміч" та від Українського спортивного клубу. Вітання зложили також голова 64-го Відділу СУА Христина Навроцька, від "Українського Музею" Марія Шуст, від Об'єднаного Комітету О. Германюк, поетеса Діма прочитала як вітання свій гумористичний вірш, присвячений 82-му Відділові. Вітали Володимир Барагура і з Канади Михайло Клезор.

В поспіху сірих буднів не завжди здаємо собі справу, що собою представляє праця в СУА. Але коли прийшла така нагода, як срібний ювілей, коли ми подивилися на пройдений шлях, то зрозуміли, як багато було зроблено і як багато можна зробити, коли кожний член Відділу дасть хоч мінімальну частку в загальну справу.

М.М.

ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У ГАНТЕРІ

Наближаються літні вакації, а разом з ними восьмий рік діяльності Центру Української Культури у Гантері (мистецький керівник — Ігор Соневицький). В серії класичних концертів намічено самостійні речиталі міжнародної слави українських мистців-віртуозів — чelistки Марії Чайковської (28 липня), піаніста Миколи Сука (18 серпня) і скрипаля Олега Криси (25 серпня). Перший раз перед українською публікою виступить славний смичковий квартет ім. М. Леонтовича з Києва (21 липня) і камерний ансамбль під керівництвом Томи Гринькова (12 серпня). З цікавим репертуаром познайомить нас 4 серпня співачка Віра Черни (сопрано) при акомпаньяменті піаністки Орести Цибрівської з Мюнхену. На спеціальне запрошення ЦУК в "Гражді" виступить з концертом київський піаніст Володимир Винницький, лауреат міжнародного конкурсу ім. М. Лонг і Ж. Тібо в Парижі (1 вересня), а програму добродічного концерту (неділя, 26 серпня, год. 3:00 по полудні) виповнить світової слави український співак Павло Плішка.

У зв'язку зі збільшеними видатками, пов'язаними з участю в концертах ЦУК висококваліфікованих

мистців (зокрема гостей з України), треба збільшити фінансові ресурси нашої установи шляхом добровільних датків, приєднання нових членів або через субсидії, дотації чи "гренти" від приватних американських компаній. Тож запрошуємо включитися в акцію збагачення культурного фонду ЦУК!

14 липня, в суботу, о 8:00 год. вечора в "Гражді" відбудеться відкриття постійної виставки народного мистецтва, на якій будуть виставлені около 40 обрядових рушників з різних околиць України. У програмі відкриття візьме участь вокально-інструментальний ансамбль, який виконає низку українських народних пісень.

В неділю, 15 липня, о год. 3:00 по полудні відбудеться показ сучасного одягу з приміненням мотивів народної творчості, де, м.ін., молода мисткиня зі Львова Ірина Ганкевич покаже власну оригінальну колекцію жіночого одягу. В імпрезі виступить 15 модельок.

Така приблизна картина діяльності Центру Української Культури в Гантері на 1990 рік. Багата вона, цікава, різноманітна й унікальна. Тож щиро запрошуємо до нас у Гантер на вакаційний відпочинок!

**Рада Директорів
Центру Української Культури в Гантері
Композитор Ігор Соневицький**

СУСПІЛЬНА ОПІКА

МЕДИЧНІ ПОРАДИ ПРИ ОКРУЖНІЙ УПРАВІ СУА В НЬЮ-ЙОРКУ

Праця нашої Суспільної опіки повністю звернена на допомогу потребуючій українській людині, де б вона не була — в Америці чи на інших континентах. Сама ж референтка Віра Кушнір є великою ентузіясткою суспільної опіки. Вона постійно підтримує контакти з головами і референтками Відділів, радить і допомагає в їхній праці.

Недавно в нашої референтки зародилася ідея організувати медичні поради для старших громадян. Такі поради мають на меті допомогти хворому зрозуміти причини і симптоми своїх недуг.

Щоб таку станицю зорганізувати, референтка звернулася до наших суспільних товариств. На жаль, на її запрошення не відгукнувся ніхто, крім Українського Лікарського Товариства, Відділ Метрополітального Нью-Йорку і Нью-Джерсі. Лікарі дали згоду на співпрацю з нами. Часто ми чуємо, що наші лікарі стоять осторонь громадського життя. В нашому випадку вони радо погодилися послужити своїми знаннями, досвідом і часом для потребуючих громадян.

Характер зустрічей лікарів з громадянством повинен бути цілком відмінним ніж досі. Йшлося не про наукові або загальні доповіді, а про те, щоб лікарі-спеціалісти говорили у доступній формі про недуги і відповідали на запитання.

Перша така зустріч відбулася 29 вересня минулого року в домівці "Самопоміч".

Д-р Арета Підгородецька (фізіотерапія і реабілітація) цікаво і в доступній формі розповіла про артрит, а свою розповідь ілюструвала прозірками. Уролог д-р Роман Алеськевич говорив про хвороби сечових органів. Всіх захопила розповідь д-ра Ігоря Магуна про холестероль та боротьбу з ним. Він роздав список дієтичних страв.

Друга зустріч відбулася 3 березня ц. р. в домівці СУА. На цей раз нашими гостями були доктори психіатри — психіатр Марта Мачай, хірург Любомир Ворох та дерматолог Роман Літепло. Кожний з них доступно розповів про недуги з його ділянки медицини: д-р Марта Мачай — про різні види психічних хворіб, про їх профілактику, д-р Любомир Ворох — про симптоми, причини та методи лікування рака, д-

Зустріч лікарів з громадянством. Зліва на право: Л. Гой, д-р М. Мачой, д-р. З. Ворох, О. Щурова, В. Кушнір, Другий ряд: д-р. Р. Літепло, д-р Л. Ворох, д-р. І. Магун.

Ukrainian doctors meet with the community. Seated fr. l: Goy, Dr. Macharay, Dr. Woroch, Shchurova, Kushnir. Standing fr. l: Dr. Liteplo, Dr. Woroch, Dr. I. Magun

д-р Роман Літепло — про різні шкіряні хвороби, а найбільше уваги присвятив пістряковій шкіри. Дуже часто люди зловживають сонцем і не здають собі справи, що сонячне проміння може бути однією з причин пістряка шкіри. Свою розповідь д-р Р. Літепло ілюстрував прозірками. Приємно було, що він, хоч і є представником другого покоління, народженого в Америці, говорив чистою українською мовою.

Модератором зустрічі був д-р Ігор Магун.

Після кожної доповіді слухачі завдавали багато запитань і прелегенти терпеливо відповідали, давали обширні пояснення. Це творило невимушену і навіть приємну атмосферу.

Зустріч з лікарями підтвердила, що медичними порадами наше громадянство цікавиться і що такі поради надзвичайно корисні і потрібні.

Слід віддати належне нашій референтці Вірі Кушнір: вона дбайливо організувала ці зустрічі і вони пройшли цікаво, на високому рівні.

інж. Оксана І. Щурова

*Вид на залю.
A view of the audience.*

наше харчування

Редакція "Нашого Життя" одержала з України статтю "Про українську кухню" Ольги Вербенець. Подаватимемо частинами ту цікаву історію про українське харчування.

Починаємо від найбільш поширеної їжі — від хліба.

Хліб був ніби вершиною хліборобського уміння. Саме тому в народі кажуть: "Хліб — усьому голова", "Без хліба буде біда". Хліб швидко насичував, легко перетравлювався, добре засвоювався організмом, давав силу і міць, тому хліб шанували, йому поклонялися, його оспівували і опоетизовували, наділяли рисами живої істоти. Хліб супроводжував людину від першого крику до того часу, коли її проводжали в останню дорогу. При народженні дитини в Україні пекли паляниці чи калачики (обряд цей на Гуцульщині називався калачини). Пекла паляниці баба-повитуха і першу паляницю віддавала молодій матері, "щоб молоко прибувало". Коли дитина піросла, вона вітала "бабу" на кожне свято хлібом. Ще на Україні існував звичай "очищення хлібом". Увечорі "баба" опускала в криницю окраєць хліба. На другий день, вдосвіта, хліб виймала, набирала "непочатий" кухоль води і подавала матері зі словами: "Колодязе-Овраме, в тобі вода прибуває з гір і долин, із усяких країн, прибудь (цій матері) у груди покорму". Хліб був символом єдності покоління (бабуня, мати та дитина) і вічного продовження роду.

Хліб також є символом плодючості, символом з'єднання двох родів: при сватанні обмінюються хлібом, на весілля печуть ("бгають") коровай. Хліб, коровай, пікна діжа — головні атрибути весільного обряду в Україні.

Коли вмирала людина, сходилися близькі та знайомі на поминки, в які перейшов древній слов'янський звичай прощальної тризни. "Коливо", яке мусів покуштувати кожен на поминальному обіді, коровай чи книші, якими наділяли всіх, хто був присутнім — це і символи неперервності роду, і зв'язків з душами предків.

Глибока повага до хліба віддавна жила в народі. Перед тим як краяти хліб — робили на ньому знак хреста. Коли падав хліб, його обережно піднімали і цілували, ніби вибачаючись за свою незграбність. Хліб відрізали повагом, притискаючи до грудей, і ніколи не дозволяли собі покласти його на стіл "догори ногами", тобто верхньою шкоринкою донизу. Образити "святий хліб" означало образити всіх своїх предків, увесь свій рід.

Ольга Вербенець

Пшенично-разовий хліб

4 горнятка пшенично-разового борошна (whole-wheat)

3 горнятка звичайного борошна (all-purpose flour)

2 пачочки сухих дріжджів

3 ложки цукру

2 ложечки соли

3 ложки масла або маргарини

2 1/4 горнятка молока

1/3 горнятка меляси (molasses)

В мисці змішати цукор, сіль, 2 горнятка пшенично-разового і 1 горнятко звичайного борошна. В ринці на малому вогні розігріти молоко, масло і мелясу.

Вливати рідину до змішаного борошна і вбивати електричною мішалкою 2 хвилини. Всипати по 1/2 горнятка кожного борошна і далі вбивати 2 хвилини, згортаючи тісто зі стінок миски. Решту борошна всипати ложкою, щоб тісто було м'яке.

Перекласти тісто на посипану борошном стільницю і містити 10 хвилин. Тоді вкласти тісто у наоливлену миску, накрити рушником і залишити, щоб росло 1 годину. Має бути подвійна кількість тіста.

Перекласти тісто на стільницю і трохи вимісити. Поділити на дві частини, розкачати до величини 12x8 інчів і, зважаючи, вкласти до натовщених хлібних форм (рубцем вниз). Накрити рушником і нехай росте ще одну годину.

ХРИСТЯ НАВРОЦЬКА

Нагріти піч до 400° і пекти 30-35 хвилин. Після спечення вийняти з форм і студити на руштах.

Білий хліб

6-7 горняток борошна (муки)

2 пачочки сухих дріжджів

1 ложечка соли

2 ложки цукру

1/4 горнятка (1 "кістка") масла або маргарини

2 1/4 горнятка гарячої води

Подаємо методомю FP: всипати до FP 4 горнятка борошна, приготовані дріжджі, як каже припис на пачочці, сіль, цукор. Поставити машину на "оп" вливати потроху воду, щоб тісто збивалося в грудку. Додати 2 горнятка борошна і доливати воду та стоплене (не гаряче) масло і досипати борошна (машина в руху), щоб тісто мало нормальну густоту. Вкласти тісто до наоливленої миски, щоб постояло 5 хвилин. Трохи вимісити на стільниці, щоб вийшло повітря. Поділити на дві частини і вкласти до натовщених двох подовгастих хлібних форм. Накрити щільно плястичним папером (saran wrap) і вкласти на ніч до холодильника. На другий день нагріти піч до 375° і пекти хліб 45 хвилин, щоб гарно зарум'янився.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ...

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. **Василя Думи** складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а п. Наталці та її родині висловлюємо наші щирі співчуття, **Окружна Управа СУА в Нью Йорку**.

В світлу пам'ять бл.п. мгр-а **Адама Рижого**, мужа нашої членки Катрусі Рижої, **Управа і членки 50-го Відділу СУА в Анн Арбор, Мічиген**, склали на Пресовий Фонд "Нашого Життя": **50.00 дол.**, в тому Е. і Д. Роте; **30.00 дол.** — Управа 50-го Відділу СУА в Анн Арбор; Міч.; **по 25.00 дол.** — І. Г. Панчаки, Е. і С. Рогачі, З. і О. Стельмахи, В. Цетенко, М. Цяпа, Л. Фіцай; **по 20.00 дол.** — Аня Васишин, В. і Л. Сої; **10.00 дол.** — О. і Л. Чапельські; **5.00 дол.** — Трешньовська. Разом: 285.00 дол.

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. **В. Балабана**, батька нашої членки Слави Балабан, **86-ий Відділ СУА** складає 25.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Нашого Життя".

В пам'ять бл.п. **Михайлини Курилович**, матері нашої членки Люби Шандри, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **74-ий Відділ СУА, Чікаго**

Вшановуючи пам'ять покійного д-ра **Григора Лужницького**, пересилаю через **43-ій Відділ СУА** 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя"

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. проф. **Василя Чапленка**, вітчима наших членок А. Кравчук і М. Полянської, **86-ий Відділ СУА** складає 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя"

В світлу пам'ять моєї шкільної товаришки й приятельки бл.п. **Гені Бекевич-Остап'юк**, пересилаю на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" 25.00 дол., а Доні й Синові складаю моє найщиріше співчуття, **Лідія Лугова**

В світлу пам'ять поетеси **Марти Калитовської**, моєї шкільної товаришки з Перемишля, складаю 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", а родині висловлюю глибоке співчуття, **Стефа Цегельська**

Замість квітів на могилу сл.п. о. **Лева М. Любинського**, нашого дорогого приятеля, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", дружині Анні і Родині висловлюємо щирі співчуття, **Володимира й Осип Теслюки**

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. **Василя Папіжа**, складаю даток 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", дружині Олені висловлюю глибоке співчуття, **Марія Білінська**.

Замість квітів на могилу брата бл.п. **Василя Грибика**, складаю на Пресовий Фонд "Нашого Життя" 20.00 дол., **Максим Грибик**

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. **Марії Лямпіки**, пересилаємо 20.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Нашого Життя". Родині покійної висловлюємо наші щирі співчуття, **Христина і Володимир Зарицькі**

Замість квітів на могилу бл.п. **Романа Короля**, складаємо 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", сестрі Анні Король і Родині передаємо щирі співчуття з Австралії **М. і О. Лапки**

Замість квітів на свіжу могилу в Україні бл.п. **Софії Шмагали**, складаємо 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого

Життя", а п. Анастасії Голубець і Родині висловлюємо глибокі співчуття, **Любомира й Іван Мокії**.

ПОЖЕРТВИ НА ЦІЛІ СУА

В світлу пам'ять **бл.п. Михайлини Курилович**, матері почесної голови Окружної Управи СУА в Чікаго Любослави Шандри, пересилаємо 50.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Шановній родині висловлюємо щирі співчуття. **Окружна Управа СУА, Чікаго**.

В світлу пам'ять **бл.п. Марії Ставничої**, тітки нашої голови округи Орісі Лончини, складаємо на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" 50.00 дол., а родині пересилаємо глибокі співчуття, **Мирослава Цап, Дарія Конюх, Олена Климишин**.

В пам'ять нашої дорогої Мами і Бабуні д-р Людмили Бригун, яка відійшла від нас 7 січня 1981 р. та дорогого Татка і Дідуня, який відійшов у вічність 10 лютого 1986 р. пересилаємо передплату на "Наше Життя" для невідомої бабуні, **Оксана, Ярослав, Всеволод та Ігор Соколики**.

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Ірени Вачків-Федів** на Пресовий Фонд "Нашого Життя" склали: **по 20.00 дол.**: Н. Бігун, М. Дурбак; **по 10.00 дол.**: Управа 28-го Відділу СУА, Н. Загайкевич і О. Мусаковська. **Управа і членки 28-го Відділу СУА в Ірвінгтон-Ньюарк**.

Замість квітів на могилу **бл.п. Лева Казевича**, батька членки Теодозії Федак, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", родині висловлюємо щирі співчуття. **Управа і членки 38-го Відділу в Денвер, Колорадо**.

Замість квітів на могилу **бл.п. Стефанії Чайковської**, членки і мами Марії Фіглюс — голови нашого Відділу, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя". **Управа і членки 38-го Відділу, Денвер, Колорадо**.

В світлу пам'ять **бл.п. Анни Гришко**, членки 38-го Відділу, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя". **Управа і членки 38-го Відділу СУА, Денвер, Колорадо**.

На свіжу могилу **бл.п. Ярослава Назаркевича**, батька членки Наді Хоми замість квітів складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **Управа і членки 38-го Відділу СУА, Денвер, Колорадо**.

В пам'ять незабутніх **бл.п. Ольги Томашевської**, мами Мирослави Крижановської, **бл.п. Александри Яців, Вільгельміни Гомонюк, Івана Барона** мужа Дарії Барон, **д-ра Миколи Барусевича** мужа Соні Барусевич, та **бл.п. Романа Татарського** з висловами співчуття дружині Галі, замість квітів на їхні могили складає 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" **Магдаліна Квас**, членка 89-го Відділу СУА.

Замість квітів на могилу **бл.п. Івана Барона**, мужа членки Дарії Барон складаємо 15.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", родині висловлюємо щирі співчуття, **Управа і членки 89-го Відділу СУА, Кергонксон, Н.Й.**

У 21-шу сумну річницю смерти нашого незабутнього мужа і батька, **бл.п. інж. Богдана Турка**, замість квітів на могилу, складаємо 50.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **Марія і Ярина Турко**.

В пам'ять **сл.п. Марії Стельмах**, складаю на Пресовий Фонд "Нашого Життя" 40.00 дол., **Анна Гнатюк**.

У світлу пам'ять і замість квітів на могилу **бл.п. інж. Омеляна Шепаровича, бл.п. мгр. Ярослава Рака, бл.п. Михайлини Курилович**, матері Любослави Шандри, складаємо на Пресовий Фонд "Нашого Життя" 30.00 дол., а родинам висловлюємо щире співчуття, **д-р Роман і Софія Крупки**.

В світлу пам'ять **сл.п. д-ра Мирона Долинюка**, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Дружині Лярисі з діточками Дамяном та Тамарою і родині покійного висловлюємо наше глибоке співчуття, **Евстахія і Ярослав Струтинські з родиною**.

Замість квітів на могилу моєї улюбленої тети **бл.п. Марії Ставничої** складаю 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **Орися Лончина**.

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Василя Думи** пересилаємо 20.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині покійного висловлюємо наші щирі співчуття, **Христина і Володимир Зарицькі**.

В пам'ять **бл.п. Ольги Соневицької**, складаю 20.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **Ірина Дзедзик**.

Замість квітів на могилу **бл.п. Марії Ставничої** складаю 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **Ірина Тарнавська**.

Замість квітів на свіжу могилу **св.п. Василя Думи**, чоловіка Наталки Думи, адміністраторки "Нашого Життя", складаю 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **Ольга Трачук**.

НЕПРИЙНЯТИЙ ГОНОРАР...

Неприйнятий гонорар за працю для дитячої сторінки в сумі 120.00 дол. передаю на Пресовий Фонд "Нашого Життя" — **Оля Гаєцька**

ФОНД "БАБУСИ"...

86-ий Відділ СУА в Спрінгфілд, Н.Дж. склав **110.00 дол.** на Фонд "Бабусі"

ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ...

В 25-ту річницю смерті д-ра **Леонтія Максимонька** на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля **500.00 дол. передають** — **Друзі**

У світлу пам'ять покійних інж. **Ореста і сестри мгр-а права Романи Гладких**, жертвую 50.00 дол. на Медичний Фонд СУА Дітям Чорнобиля, а родині висловлюю щире співчуття, **Зеновія Воробець, чл. 28-го Відділу СУА**

У світлу пам'ять **сл.п. д-ра Мирона Долинюка**, що відійшов передчасно, складаємо 50.00 дол. на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, **д-р Богдан і Віра Томків**

Замість квітів на могилу **сл.п. Марії Свистун**, матері товаришки д-р Богданни Свистун-Рівес, складаємо 25.00 дол. на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, Богданці та Родині висловлюємо щирі співчуття, **Володимира й Осип Теслюки**

Замість квітів на могилу **бл.п. Юлії Маркусь**, мами нашої членки Тосі Мельничук, складаємо 25.00 дол. на Фонд Медичної Допомоги Дітям Чорнобиля, **Управа 90-го Відділу СУА**

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД МУЗЕЮ

25,000.00 дол. — Іван Пуйо; **по 500.00 дол.** — Борис Галаган, д-р Андрій Бурачинський, Українська Православна Кредитівка; **250.00 дол.** — Самопоміч Фед. Кредитівка в Джерзі Сіті; **150.00 дол.** — Мирослав і Люба Прокопи; **по 100.00 дол.** — Осип Фиріщак, Теодозія Гурик, Орест і Адя Федаші, д-р Ждан і Оксана Кордуби, Мирослав і Зоряна Смородські, Людмила Канюга-Голад, Осип Яворський; **по 50.00 дол.** — Оксана Лодзюк, Роман і Віра Запутьовичі, Гарі і Неоніла Сірлес, Роман і Теодора Британи; **по 25.00 дол.** — Вадим і Марія Яровенки, Святослав Коцибала; **по 10.00 дол.** — Наталія Миколаєвич, Юліян Бачинський.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ...

В пам'ять **бл.п. Марії Пелещук** 1,000 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею жертвує **Василь Пелещук**.

Замість квітів у вічну пам'ять **сл.п. Петра Холодного** 100.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею жертвують **Константин і Євгенія Степові**.

В пам'ять **бл.п. Іллі Андрусяка** 100.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею складає **Марія Андрусак**.

В пам'ять **сл.п. о. Юліяна Осадци** 25.00 дол. на потреби Українського Музею складають **Остап і Анна Стельмахи**.

В пам'ять незабутнього тата **сл.п. Семена Угорчака** 1,000.00 дол. на Український Музей жертвує **Євгенія Мілано**.

В блаженну пам'ять незабутнього **бл.п. Андрія Саудука** складають 20.00 дол. **Олег і Уляна Омецінські**.

В пам'ять незабутнього **бл.п. Богдана Турка** на Український Музей складають 50.00 дол. **Ярина і Марія Турко**.

На свіжу могилу **бл.п. Володимира Кольця** 25.00 дол. на Український Музей складає **Зеновія Ковальська**.

В пам'ять незабутнього **бл.п. Володимира Кольця** 50.00 дол. складає на Український Музей **Євгенія Кольцо**.

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Василя Думи** 25.00 дол. на Український Музей складають **Володимир і Богданна Слижі**.

В пам'ять **бл.п. Ірени Скоцан** 10.00 дол. на Український Музей складає **Іванна Гринь**.

ТРИВАЛІ ФОНДИ

На Тривалий Фонд Осипа Гірняка і Олімпії Добровольської **100.00 дол.** зложили Микола і Марія Гірняки.

БОГДАН-ІГОР АНТОНІЧ

БАТЬКІВЩИНА

"Що це є Батьківщина?" — раз питалась Оля,
а батько радо відповів на це дитині:
— "Знай, батьківщина це ріка, що серед поля,
поза селом, ген, попід лісом, тихо плине,
це в саді нашому дерева, зілля, квіти,
це на ланах пшениця золотоколоса,
це той, що віє з піль, пахучий теплий вітер,
це на левадах скошена трава в покосах,
це наші всі пісні і молитви щоденні,
це рідна мова — скарб, якого ти не згубиш,
це небо, синє вдень, а серед ночі темне,
це, моя Олю, все, що ти так ширю любиш".

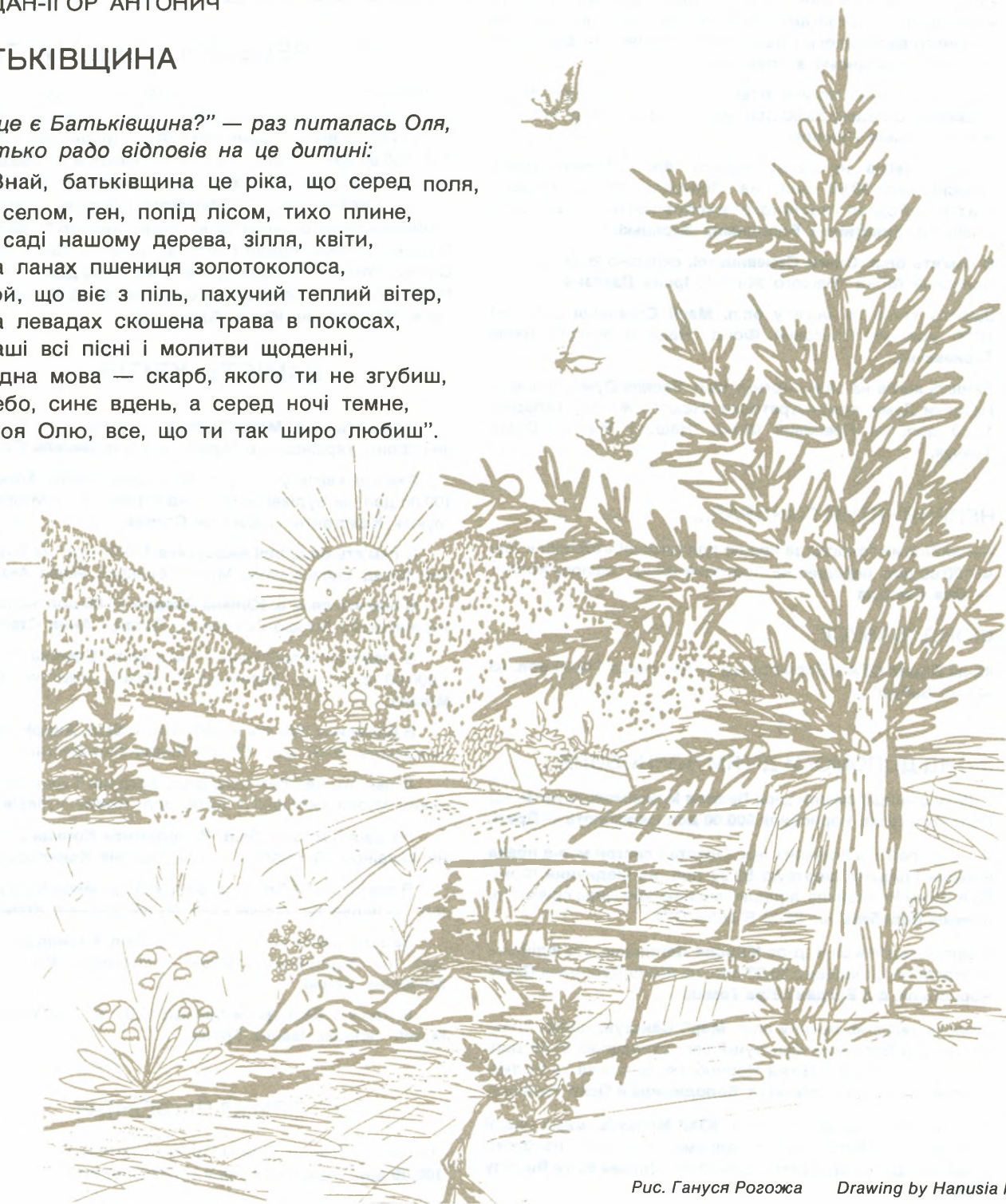

Рис. Гануся Рогожа Drawing by Hanusia Rohoza

— Дідусю Богдане, дідусю Богдане, я маю тобі щось дуже важного сказати! — врадуваний Славко прибіг до свого улюбленого дідуса.

— Ходи сюди, Славку, сідай коло мене і говори.

Славко примостився на канапі біля дідуса і почав оповідати:

— Чи ти пригадуєш, дідусю, як колись розказував мені про Січових Стрільців та їх героїчну боротьбу з ворогами України? Я дуже добре пригадую собі, як розповідав мені про завязті бої на горі Маківці, Лисоні, Ключі та в інших місцях у горах Карпатах. Тобі, дідусю, було дуже важко згадувати про те, що твої друзі, а серед них був і ти, які боролися з ворогами, — спочивають у поруйнованих гробах з полонаними хрестами. Часто і не видно вже тих запущених гробів. Багато років ніхто не відважився туди ходити, бо було заборонено, але вже завтра група хлопців і дівчат з нашого міста Львова, а з ними наш Олесь, їдуть на Маківку. Подумай лише дідусю: вони беруть мене з собою! Вони везуть нові хрести з берези, що недавно зробили, а дівчата — квіти й вінки. Вони будуть там працювати, щоб гроби наших Січових Стрільців були впорядковані. Ми знаємо, дідусю, яка велика шана їм належить від нас і ми це розуміємо.

Славко перший раз у житті відчув, що він вже не мала дитина, що він їде зі старшими хлопцями на прогульку на гору Маківку і має там сповнити свій патріотичний обов'язок. Він щасливий, що з ними живе дідусь Богдан і від нього він довідується про правдиву історію нашого народу. Славко знає, що його тато був старшиною 1-ої української дивізії УНА, а стрийко — вояком Української Повстанської Армії. Дідусь сказав йому, що всіх українських воїнів єднала одна ідея і одна мета: велика любов до України і самовіддана, героїчна боротьба за неї. Зелені Свята — це час, коли ми віддаємо честь українським воякам — героям, що полягли на рідній і чужій землі.

В очах старенького дідуса Богдана затремтіла непрошена сльоза, а Славко з гордістю глянув на фотографію, що стояла на столику в малому помешканні у Львові: мов з бронзи викуте обличчя прекрасного молодого поручника з огнем завзяття у темних очах. Це його дідусь — Український Січовий Стрелець.

Е. Козак

Е. Kozak

СТРІЛЕЦЬКА ПІСНЯ

Йде Січове військо
Та співає стиха,
Як поборем вороженьків —
Не буде в нас лиха.

Йде Січове військо
В боротьбу криваву,
Як поборем вороженьків —
Здобудемо славу.

Йде Січове військо,
Пісня степом лине,
Як поборем вороженьків —
Слава не загине.

Е. Козак

Е. Kozak

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

В холодний листопадовий ранок відправили ми на вічний спочинок бл.п. **Марію Чировську**. Бл.п. Марія з Ридзаїв Чировська померла 26 листопада 1989 р. на 88 році життя, після довгої і тяжкої недуги.

Покійна Марія Чировська була донькою Олени і Максиміліяна Ридзаїв. Народилася в Городенці 18 червня 1902 року. Закінчила гімназію в Самборі 1921 року. Опісля вступила на філологічний факультет Українського

вільного університету. В роках 1922-1928 була студенткою філософського факультету математично-природничого відділу Університету Яна Казимира у Львові. В 1928 р. закінчила університетські студії зі ступнем магістра біологічних наук. В міжчасі в 1926 р. одержала учительський диплом з державного учительського семінара у Львові. Після закінчення студій працювала учителькою у Львові і потім у Польщі.

На еміграції перебувала в Австрії, звідки в 1949 р., разом зі своїм чоловіком д-р Володимиром Чировським, приїхала до Америки, до Род Айленд і замешкала в Потакет. По приїзді негайно включилася в громадське і релігійне життя. Коли засновано в Потакет 25-ий Відділ СУА ім. княгині Ольги, стала його чільною членкою, займаючи різні пости в управі Відділу. Ніколи не жаліла труду і часу, з повною посвятою віддавала себе для добра нашої громади. Дуже любила українське народне мистецтво, була

мисткинею-вишивкаркою. Залишила по собі чудові вишивки для церкви св. Михаїла у Вунсокет. Цікавилася всіми проявами культурного і громадського життя, була дуже обов'язкова, точна, жертвенна і понад усе гостинна.

Останні роки життя бл.п. Марії були дуже сумні. Вона понад три роки пролежала спаралізована в лікарському домі. Її бистрий ум ще довго боровся з безвладним тілом. Терпіла але не піддавалася, цікавилася всім, але недуга поволи перемагала, і так попрощалася зі світом. Марія Чировська не залишила ніякої родини. В своїй останній волі залишила для мене малу суму грошей. Я, вшановуючи світлу пам'ять Покійної, — в подяці Всевишньому за всі благословення для моєї родини, передаю цю суму на добродійні цілі, з того 600 дол. на Музей СУА в Нью-Йорку та 100 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Ірена Ключас

1-го листопада 1989 року відійшла у вічність бл.п. **Теодозія з Сербинських Дурбак**. Покійна була пресовою референткою 17-го Відділу СУА в Маямі, Фл. Була вона людиною енергійною, а при тому дуже скромною і побожною.

Теодозія Дурбак народилася в родині о. Якова Сербинського і Софії з Кисілевських, — старої і знаної на Поділлі священничої родини. Її життя не було легким, часом навіть дуже тяжким. Вже осиротівши, покінчила учительський семінар в Коломиї. Якийсь час учительвала в "Рідній Школі", а згодом десь в корінній Польщі. В 1949 році приїхала до США, де вивчила ще й другу професію — техника-патолога.

Бл.п. Теодозія понад усе любила своє рідне Поділля. Їздила туди, вела широку переписку з цілою родиною, якій багато допомагала матеріально. В своїх листах в Україну висловлювала сміливо свої погляди, які в той час не були надто приємливі чи дозволені.

Проявила свою громадську діяльність, будучи візницею членкою 17-го Відділу СУА в Маямі, Фл. Дописувала про діяльність Відділу до "Нашого Життя" та до "Свободи". З її відходом у Вічність членки Відділу втратили цінну співробітницю.

Хай чужа земля буде їй легкою.
Вічна їй пам'ять.

Ірина Ракуш
голова 17 Відділу СУА
в Маямі, Фл.

2-го січня 1990 р. відійшла у вічність ще одна довголітня членка 33-го Відділу СУА в Клівленді, **Володимира з Світликів Кухта**. Покійна була завжди привітна, усміхнена і готова до праці і помочі. Народилася вона в Судовій Вишні в Західній Україні. Її мати виховувала троє дітей у важких умовах. Під час війни батько потрапив в російський полон і тільки після вось-

ми років повернувся з Сибіру до родини.

Після закінчення школи Володимира працювала в "Просвіті" і "Соколі" в Судовій Вишні. Як членка "Сокола" в 1933 році брала участь у святі "Сокола Батька" у Львові. В 1938 році вийшла заміж за Василя Кухту і прожила з ним щасливо 30 років. Після німецького табору переселенців в 1949 році переїхала з чоловіком до Америки, до Клівленду. Після смерті чоловіка, важко хворою Володимирою опікувався з великою посвятою її брат Михайло Світлик.

З великим жалем прощали членки 33-го Відділу в останню дорогу свою подругу. Як вже стало звичаєм нашого Відділу, вклали покійній до труни грудку землі із могили Лесі Українки — патронки нашого Відділу.

Вічна їй пам'ять.

Марта Сидір
пресова референтка

Від Редакції

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову.

Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди а не погляди редакції. Редакція не буде містити невічливих образливих для когонебудь висловів. Рукописів не звертаємо. Анонімів не читаємо.

Редакція приймає за домовленням тел: (212) 674-5508. Адміністрація (212) 533-4646.
Адреса: "Our Life", 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003

ВІТАЄМО НОВИХ ЧЛЕНОК СУА...

11-ий Відділ СУА в Трентоні вітає нашу нову членку **Стефу Гупаловську** і бажає їй багато задоволення в праці СУА, Емілія Панасюк, голова 11-го Відділу СУА.

РІЧНІ ЗБОРИ

33-Й ВІДДІЛ СУА, ОКРУГА ОГАЙО

Загальні Збори 33-го Відділу СУА в Пармі відбулися 4 лютого 1990 року. Окружну Управу репрезентувала голова Округи Орися Свистун. До президії ввійшли Любомира Мичковська — президентка, Емілія Русин — заступниця і Емілія Волянник — секретарка.

Вибрано Управу на 1990 рік в такому складі: голова — Іванна Шкарупа, заступниці голови — Марія Грушкевич та Марія Кашубинська, протоколярна секретарка — Ольга Дем'янчук, кореспонденційна секретарка — Мирослава Грабець, скарбничка — Лукія Медицька, заступниця — Александра Волошин. **Референтки:** організаційна — Стефанія Вільшанецька, культ.-освітня — Люба Боднар, члени референтури — Марія Грушкевич, Ірина Дубас, суспільна опіка — Дарія Говикович, члени — Люба Лешньовська, Віра Смаль-Стоцька, Ірина Стахур, Дарія Микита, стипендійна — Іванна Вовк, виховна — Оленка Тарнавська, заступниця — Анна Тарнавська, мистецько-музейна — Ірина Кашубинська, члени — Марія Антонів і Олена Мовчан, зв'язкова — Дарія Кульчицька, заступниця — Олена Хміляк, господарська — Марія Нич, член — Анна Перепічка, пресова — Марта Сидір.

Контрольна комісія голова — Анна Тарнавська, члени — Емілія Волянник, Анна Глинська, заступниці — Віра Смаль-Стоцька і Ольга Ільчишин.

38-Й ВІДДІЛ СУА, ДЕНВЕР, КО.

Річні Загальні Збори 38-го Відділу відбулися 11 лютого 1990 р.

До Управи вибрано: голова — Марія Фіглюс, перша заступниця — Тетяна Гаєцька-Винар, друга заступниця — Одарка Фіглюс, вона рівночасно референтка зовнішніх зв'язків, секретар — Олена Одежинська, касир — Теодозія Федак.

Референтки: організаційні — Ляриса Мартинюк-Гладка і Марта Василина Арнольд, культурно-освітня — Надія Виннич, суспільної опіки — Лідія Костюк, імпрезова — Софія Майстрик, стипендійна — Оксана Мошинська, господарська — Марія Нижник, пресова — Олена Морозевич.

Контрольна Комісія: голова — Надія Виннич, члени — Ляриса Івашко і Ляриса Мартинюк-Гладка.

З гордістю стверджуємо, що в минулих 1988 і 1989 роках наш 38-ий Відділ збагатився новими членками, а ними є: Л. Мартинюк-Гладка, М. Василина-Арнольд, О. і Р. Одежинські, С. Вірленко і Н. Цебрій.

Олена Морозевич
пресова референтка 38-го Відділу

17-Й ВІДДІЛ СУА ІМ. О. ТЕЛІГИ, МАЯМІ, ФЛ.

Річні Загальні Збори 17-го Відділу СУА, ім. О. Теліги, в Маямі, Фл. відбулися 18 лютого 1990 р.

До Президії Зборів увійшли: голова — Ірина Трач, секретарка — Мирослава Х. Тершаковець.

На 1990 рік вибрано Управу: голова — Ірина Ракуш, заступниця голови — Марія Ігер, секретарка — Соня Микитка, скарбничка — Оксана Качкенович.

Референтки: організаційна — Люсія Візняк, культурно-освітня — Люба Маринюк, суспільна опіка — Вероніка Цегельська, господарська — Ярослава Терлецька, пресова — Мирослава Х. Тершаковець.

Контрольна Комісія: голова — Ольга Ковальчук, члени — Марія Венгльовська і Віра Гарасимів.

Мирослава Х. Тершаковець
секретарка

"OUR LIFE" Magazine (USPS 414-660) is published monthly — except July & August combined by Ukrainian Women's League of America, Inc. at 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003

Subscription in the United States of America \$20.00, half year \$10.00, single copy \$2.00.
COUNTRIES OTHER THAN U.S. (with the exception of South America) may send the subscription in their currency, which will equal the amount of 20.00 American dollars.

ПЕРЕДПЛАТА В США: річна... 20.00 дол., піврічна 10.00 дол. Поодинокое число 2.00 дол.

КРАЇНИ ПОЗА МЕЖАМИ США (за винятком Південної Америки) можуть вплачувати у своїх валютах, в сумі яка дорівнює вартості 20.00 американських доларів.

©Copyright 1990 Ukrainian Women's League of America, Inc.

Printed in USA by Computoprint Corp., 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011

(201) 772-2166
FAX (201) 772-1963

Взори бойківських рушників з колекції Ляристи Зелік. Перша половина ХХ ст. Вишивати нитками D.M.C. чорними та вишневими ч. 815. Рисувала Ольга Трачук.

Designs from the Bojko region of Ukraine, embroidered on rushnyky, (ritual cloths) from the mid XX century. From the collection of Larissa Zielyk. Embroider with DMC black and dark red tread. Drawing by Olha Trachuk.